

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Економіко-правовий факультет

Кафедра обліку і фінансів

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

**«Сучасний стан та шляхи удосконалення обліку, аналізу і аудиту
основних засобів на підприємстві»**

The current state and ways of improving the accounting, analysis and audit of fixed
assets at the enterprise

Виконала: здобувачка денної форми навчання
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Освітня програма Облік і оподаткування
Аксьонова Анастасія Сергіївна

Керівник: к.е.н., доц. Масіна Л.О. _____
Рецензент: д.е.н., проф. Радченко О.П.

Рекомендовано до захисту:
протокол засідання кафедри
№ ____ від ____ . ____ . 20 ____ р.

Завідувачка кафедри
_____ Оксана САВАСТЄЄВА
(підпис)

Захищено на засіданні ЕК № 3
протокол № ____ від ____ . ____ . 20 ____ р.
Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою/шкалою ECTS/ бали)
Голова ЕК
_____ Ольга ПОБЕРЕЖЕЦЬ
(підпис)

Одеса 2023

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	10
1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку основних засобів на підприємстві	10
1.2. Методологічні засади обліку основних засобів на підприємстві	14
1.3. Практичні аспекти обліку основних засобів на підприємстві	19
1.4. Шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві	24
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	32
2.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання аналізу обліку основних засобів на підприємстві	32
2.2. Методологічні засади аналізу обліку основних засобів на підприємстві	36
2.3. Практичні аспекти аналізу обліку основних засобів на підприємстві	40
2.4. Шляхи удосконалення аналізу обліку основних засобів на підприємстві	45
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	50
3.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту обліку основних засобів на підприємстві	50

3.2. Методологічні засади аудиту обліку основних засобів на підприємстві	53
3.3. Практичні аспекти аудиту обліку основних засобів на підприємстві	56
3.4. Шляхи удосконалення аудиту обліку основних засобів на підприємстві	62
Висновки до розділу 3	64
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	81

АНОТАЦІЯ

Аксьонова А.С. Сучасний стан обліку, аналізу і аудиту основних засобів на підприємстві. Кваліфікаційна робота (071 – «Облік і оподаткування») / ОНУ імені І.І. Мечникова. Кафедра обліку і фінансів. Науковий керівник: Л.О. Масіна, к.е.н., доцент. Одеса. 2023. 81 с.

Зміст роботи (анотація): визначено економічний зміст та завдання обліку основних засобів на підприємстві; досліджено методологічні засади обліку основних засобів на підприємстві; розглянуто практичні аспекти обліку основних засобів на підприємстві; запропоновано шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві; визначено економічний зміст та завдання аналізу основних засобів на підприємстві; досліджено методологічні засади аналізу основних засобів на підприємстві; розглянуто практичні аспекти аналізу основних засобів на підприємстві; запропоновано шляхи удосконалення аналізу основних засобів на підприємстві; визначено економічний зміст та завдання аудиту основних засобів на підприємстві; досліджено методологічні основи аудиту основних засобів на підприємстві; розглянуто практичні аспекти аудиту основних засобів на підприємстві; запропоновано шляхи удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві.

Ключові слова: організація обліку, облік, аналіз, аудит, основні засоби, амортизація, економічна ефективність, рентабельність, план рахунків, матеріальні активи, національні стандарти.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

АФ	Аудиторська фірма
МСА	Міжнародні стандарти аудиту
МСБО	Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку
МСФЗ	Міжнародні стандарти фінансової звітності
МНМА	Малоцінні необоротні матеріальні активи
МШП	Малоцінні і швидкозношувані предмети
НП(С)БО	Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку
ОЗ	Основні засоби
ПКУ	Податковий кодекс України
ТОВ	Товариство з обмеженою відповідальністю

ВСТУП

Актуальність теми дослідження.

Сьогодення існування нашої країни є досить складним та напруженим в економічному аспекті. Більшість підприємств намагаючись підлаштуватись змушені імпровізувати та іще більш досконало структурувати систему організації обліку на підприємстві. При цьому відпускна точка даного процесу починається із організації обліку активів підприємства до яких відносять основні засоби. Дані активи для кожного підприємства є запорукою стабільного існування та можливості отримання додаткового доходу чи кредитування. Аналіз і аудит основних засобів є досить доцільним і має проводитись систематично для виявлення можливих похибок та певних своєчасного їх усунення. Усі ці аспекти є досить актуальними і зараз, тому потребують подальшого дослідження.

Мета і завдання дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення обліку, аналізу та аудиту основних засобів на підприємстві.

Завдання кваліфікаційної роботи магістра:

- визначити економічний зміст та завдання обліку основних засобів на підприємстві;
- вивчити методологічні засади обліку основних засобів на підприємстві;
- розглянути практичні аспекти обліку основних засобів на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві;
- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання аналізу основних засобів на підприємстві;
- вивчити методологічні засади аналізу основних засобів на підприємстві;
- розглянути практичні аспекти аналізу основних засобів на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення аналізу основних засобів на

підприємстві;

- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту основних засобів на підприємстві;
- вивчити методологічні засади аудиту основних засобів на підприємстві;
- розглянути практичні аспекти аудиту основних засобів на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві.

Об'єкт і предмет дослідження.

Об'єктом кваліфікаційної роботи магістра є сучасна система обліку, процеси аналізу та аудиту основних засобів на підприємстві.

Предметом кваліфікаційної роботи магістра є сукупність теоретичних питань, загальних принципів, методичних і практичних завдань, пов'язаних з формуванням та реалізацією ефективної системи обліку, аналізу і аудиту основних засобів на підприємстві.

Методи та інформаційна база дослідження.

Теоретико-методологічною базою кваліфікаційної роботи магістра є концепції, положення і пропозиції, що містяться у наукових публікаціях вітчизняних і зарубіжних фахівців з проблем обліку, аналізу та аудиту основних засобів в сучасних умовах господарювання; законодавчій, нормативно-правовий та інструктивний матеріал, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти аудиту, міжнародні стандарти фінансової звітності; дані офіційної статистичної, бухгалтерської, податкової та фінансової звітності з базового підприємства магістерського дослідження.

В кваліфікаційній роботі магістра використовувались наступні методи: аналізу та синтезу – при дослідженні сучасного стану обліку і аудиту основних засобів; індукції та дедукції – при уточненні окремих понять, зокрема, «основні засоби», «облікова політика», «організація обліку», «організація аудиту»; узагальнення, порівняння і групування – при удосконаленні класифікації основних засобів та визнанні їх як активів;

абстрактно-логічний – при узагальненні теоретико-методологічних основ бухгалтерського обліку і аудиту основних засобів та обґрунтуванні практичних пропозицій щодо їх удосконалення; елементи методу бухгалтерського обліку – документування, оцінка, рахунки, подвійний запис, баланс і звітність – при вивченні методики обліку основних засобів та методики складання звітності, монографічний – при вивченні зарубіжного та вітчизняного досвіду ведення обліку основних засобів.

Питання обліку основних засобів на підприємстві стали об'єктом дослідження таких вчених, як: В. Я. Плаксієнко, Т. Г. Камінська, Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. І. Гордієнко, О. В. Ільчак, О. С. Ткаченко, М.М Гоголь, Є.В. Слуцький та інших вітчизняних і зарубіжних провідних вчених та економістів.

Значний внесок у розвиток теорії та практики аналізу і аудиту основних засобів внесли відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких: Г. І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк, І.В. Кононова, М.Ф. Огійчук, І.І. Рагуліна, О.Б. Пугаченко, Т.В. Фоміна, Р.В. Іванюшко, тощо.

Практичне значення отриманих результатів.

Кваліфікаційна робота магістра виконана на досить високому практичному рівні, зокрема: розглянуто практичні аспекти обліку основних засобів на прикладі підприємства ТОВ «Кристал - 2008»; розглянуто практичні аспекти аналізу основних засобів на прикладі підприємства ТОВ «Кристал - 2008»; розглянуто практичні аспекти аудиту основних засобів на прикладі підприємства ТОВ «Кристал - 2008».

Здобуті результати магістерського дослідження готові до використання в практиці діяльності ТОВ «Кристал - 2008» та інших підприємств із схожим напрямком діяльності.

Загальна структура та обсяг роботи.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного розділу, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

В першому розділі «Сучасний стан та шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві» визначено економічний зміст та завдання обліку основних засобів на підприємстві; досліджено методологічні засади обліку основних засобів на підприємстві; розглянуто практичні аспекти обліку основних засобів на підприємстві; запропоновано шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві.

В другому розділі «Сучасний стан та шляхи удосконалення аналізу основних засобів на підприємстві» визначено економічний зміст та завдання аналізу основних засобів на підприємстві; досліджено методологічні засади аналізу основних засобів на підприємстві; розглянуто практичні аспекти аналізу основних засобів на підприємстві; запропоновано шляхи удосконалення аналізу основних засобів на підприємстві.

В третьому розділі «Сучасний стан та шляхи удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві» визначено економічний зміст та завдання аудиту основних засобів на підприємстві; досліджено методологічні основи аудиту основних засобів на підприємстві; розглянуто практичні аспекти аудиту основних засобів на підприємстві; запропоновано шляхи удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві.

Зміст дипломної роботи магістра представлений на 81 сторінках комп'ютерного тексту.

Дипломна робота магістра містить 9 таблиць та 7 рисунків. Положення основного тексту кваліфікаційної роботи магістра доповнює матеріал, викладений у 23 додатках. Список використаних джерел налічує 73 найменування, представлених на 7 сторінках.

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку основних засобів на підприємстві

Діяльність будь якого підприємства у певній мірі залежить від забезпеченості його основними засобами та ефективності їх використання. Використання основних засобів на підприємстві є процесом органічно взаємопов'язаним із основним процесом його функціонування. Більшість підприємств використовують основні засоби безпосередньо у процесі виробництва і реалізації продукції. Регулювання процесу бухгалтерського обліку основних засобів відбувається на рівні держави та керівників підприємства.

Серед сучасних науковців поширена точка зору про доцільність прорахунку обсягів основних засобів на підприємстві. Такі науковці як Степаненко О.І., Чернишенко Я.Г. вважають, що для ефективного функціонування підприємства потрібно на початковій стадії його існування забезпечити чітко прораховану кількість основних засобів [67]. Розрахунок даної потреби необхідно здійснювати на основі певних факторів. До них відносять: математичний розрахунок обсягів ОЗ для процесів життєдіяльності підприємства, прорахунок можливого використання ОЗ не за призначенням, визначення строків експлуатації ОЗ, тощо.

Вчений Слуцький Є.В. [66, с.41] відмічає у своїх працях, що виокремлені засоби праці виділяють за назвою у категорію «основні засоби». При цьому їх бухгалтерський облік здійснюється згідно законодавства України на рахунках чітко визначених планами рахунків. Згідно НП(С)БО 7 для реалізації цілей бухгалтерського обліку основні засоби розділено на групи розглянемо їх більш детально за допомогою рисунку 1.1.

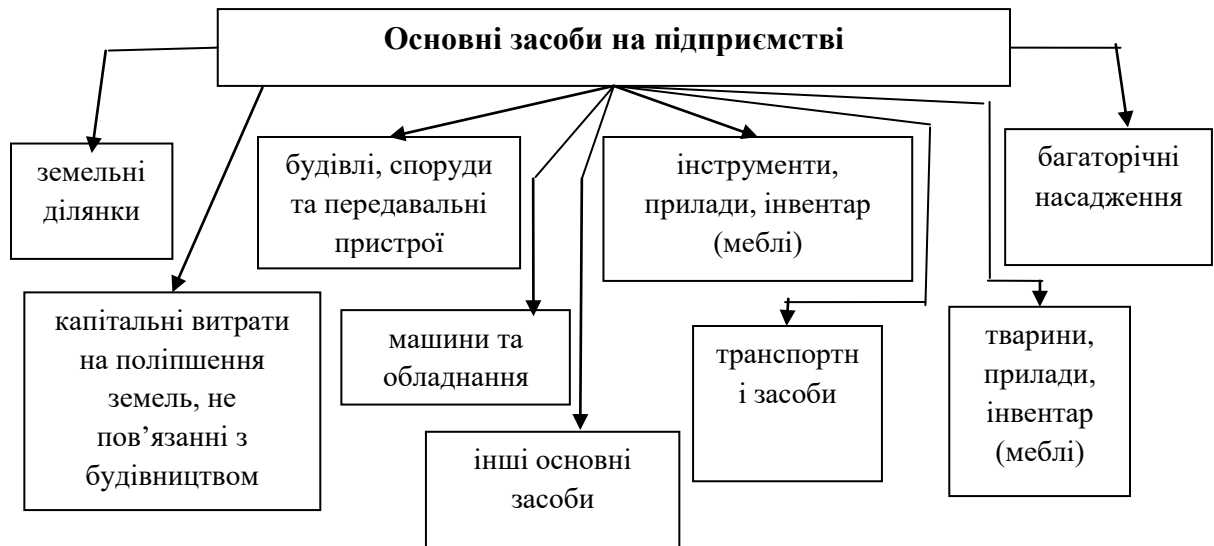

Рис. 1.1. Групи основних засобів для використання в системі бухгалтерського обліку на підприємстві

Як бачимо із рисунку 1.1 розподіл основних засобів є рекомендованим на законодавчому рівні і потребує безпосередньої виборки саме бухгалтером підприємства. Найчастіше саме бухгалтер підприємства визначає до якої групи відноситься той, чи інший основний засіб. Саме він потім буде нести відповідальність за достовірність відображених даних в системі бухгалтерського обліку підприємства.

Сучасна система бухгалтерського обліку, на думку Максименко І. Я., потребує постійного моніторингу із боку керівника підприємства та головного бухгалтера [49, с.50].

Професор Голов С.Ф. зазначає у своїх працях, що певна частка засобів на підприємстві впливає на процес виробництва через людський фактор і такі частки є засобами праці, котрі мають вплив на оборотні засоби підприємства загалом. Існують також дискусійні питання стосовно оцінки основних засобів, саме даний процес виступає облікове відображення первинної документації при закупівлі, оприбуткуванні, переміщенні, амортизації чи списанні основних засобів підприємства [28, с.119].

Інший вітчизняний вчений Бондар О. відмічає процес оцінки необоротних активів, як грошове відображення вартості певного основного

засобу на момент його обліку. Завдяки вірно визначеній оцінці основних засобів економічні прогнози при плануванні отримання прибутку підприємством є більш достовірними та дієвими [18, с.23].

Оприбуткування купленого основного засобу на баланс підприємства у бухгалтерському обліку прийнято називати первісною вартістю, вона ж є і фактичною вартістю ОЗ. На нашу думку, важко не відмітити переваги первісної оцінки основних засобів, бо це є найбільш достовірний та простий спосіб оприбуткування матеріальних цінностей даної категорії. До недоліків даного явища можна віднести неможливість враховувати вплив інфляції й інших факторів. Дане питання в сучасній системі бухгалтерського обліку вирішують за допомогою процесу переоцінки основних засобів, яка у результаті формує відновлену вартість ОЗ.

Також варто відмітити визначення справедливої вартості. Так, в сучасному трактуванні науковців до неї відносять саме ринкову вартість продукції, товарів, матеріалів, тощо на момент формування балансу. До недосконалостей цієї оцінки ОЗ можна віднести – умовність, адже розрахунок її здійснюється не на основі первинної документації, а за певними алгоритмами. Найчастіше підставою для прорахунку справедливої вартості є моніторинг ринкових цін на даний період і визначення середньої ціни на аналогічний основний засіб.

Вітчизняні науковці Задніпровський О.Г., Мартинів І.К. відмічають у своїх працях переваги справедливої вартості над фактичною й відносять до них [34, с.56]:

- збільшується інформаційна змістовність й надійність через врахування сучасного реального стану попиту даного активу на ринку й відповідно варіації його ціни наразі й на невелику перспективу;
- дозволяє порівняти різні показники звітності при будь яких обставинах існування підприємства бо співставлення цінових аспектів враховує плановий характер формування ціни на перспективу;
- більш ефективно дозволяє оцінити вектор грошових потоків відносно до

витрат, що є важливим для зовнішнього користування звітністю підприємства;

- також даний методом визначена ціна дає можливість збільшити вартість ОЗ, що дозволяє покращити кредитоспроможність підприємства в цілому.

Процес визначення справедливої вартості на підприємстві є досить кропітким і тому підприємства, котрі мають можливість залучають до нього незалежних оцінювачів. Останні можуть бути як представниками юридичних осіб, так і сертифікованими фізичними особами підприємцями.

Основні засоби на підприємстві завжди відігравали роль тягача для активів, що є зрозумілим при прагненні отримання якомога вищої економічної ефективності функціонування підприємства. Відповідальність за цей процес несе безпосередньо керівник підприємства, котрий вже може делегувати певні повноваження відповідно до тієї чи іншої ситуації. У більшості випадків саме дана категорія активів впливає на його результативний показник при формуванні першого розділу балансу підприємства.

Процес ведення бухгалтерського обліку основних засобів має за мету надання повної, достовірної та правдивої інформації про стан наявних, списаних та таких, що знаходяться в обігу основних засобів на підприємстві. При цьому до завдань обліку основних засобів можна віднести:

- дотримання усіх законодавчих аспектів при відображенні основних засобів в бухгалтерському обліку на підприємстві;
- вартісне визначення наявних на підприємстві основних засобів, надання достовірної інформації про їх стан та напрямки потенційного використання;
- своєчасне і достовірне відображення в системі бухгалтерського обліку підприємства інформації щодо основних засобів їх оприбуткування, переміщення й вибуття;
- визначення методики нарахування амортизації основних засобів та її відображення в бухгалтерському обліку;

- виявлення резервів поліпшення ефективності використання основних засобів та донесення інформації до керівництва підприємства [18, с.25].

Можливості відображення основних засобів на підприємстві в системі бухгалтерського обліку безпосередньо залежать від форми обліку котру використовує дане підприємство. Найбільш ефективною із точки зору достовірності та економічності є звісно автоматизована, вона дозволяє робити облікові операції по основних засобах із мінімальним витрачанням часу та помилок.

Ведення бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві часто є процесом залежним від виду діяльності підприємства або іншими словами від його КВЕД. Система формування, використання і вибуття основних засобів чітко визначається за спеціалізацією діяльності об'єктом і має законодавчі різниці при їх оприбуткуванні, експлуатації, амортизації, списанні. Даний висновок підтримують як вітчизняні вчені-економісти, що свідчить про його актуальність в сучасній системі бухгалтерського обліку [23, с.515; 33, с.29; 46, с.263; 54, с. 117]. Ми також підтримуємо даний погляд на цей процес і вважаємо, що власник підприємства чи керівники мають заздалегідь планувати і контролювати процес взаємодії спеціалізації та обліку основних засобів для отримання максимального економічного ефекту.

1.2. Методологічні засади обліку основних засобів на підприємстві

Облік основних засобів на підприємстві є процесом постійним і безперервним. Його розвиток залежить від якісного управління та своєчасного виявлення певних недоліків і їх усунення. Займається цим процесом зазвичай головний бухгалтер підприємства за підтримки керівника, директора, тощо.

Визначення методології ведення бухгалтерського обліку основних засобів завжди поєднує у собі специфіку управлінського та фінансового обліку на підприємстві.

На будь якому підприємстві процес обліку основних засобів починається із формування наказу Про облікову політику підприємства. В даному документі прописують усі основні аспекти ведення обліку основних засобів згідно міжнародного та вітчизняного законодавства. Розробником даного документу є зазвичай бухгалтерія на чолі із головним бухгалтером, також погодження даного документу має бути із керівником підприємства. Останній також ставить свій підпис в заключній частині цього наказу [5].

Обов'язковим є відображення у даному наказі групи основних засобів, що планує використовувати підприємство та метод нарахування амортизації. Важливим при цьому є розуміння різниці між зносом основних засобів та амортизацією вартості основних засобів на підприємстві. Дану різницю проілюстровано на рис. 1.2.

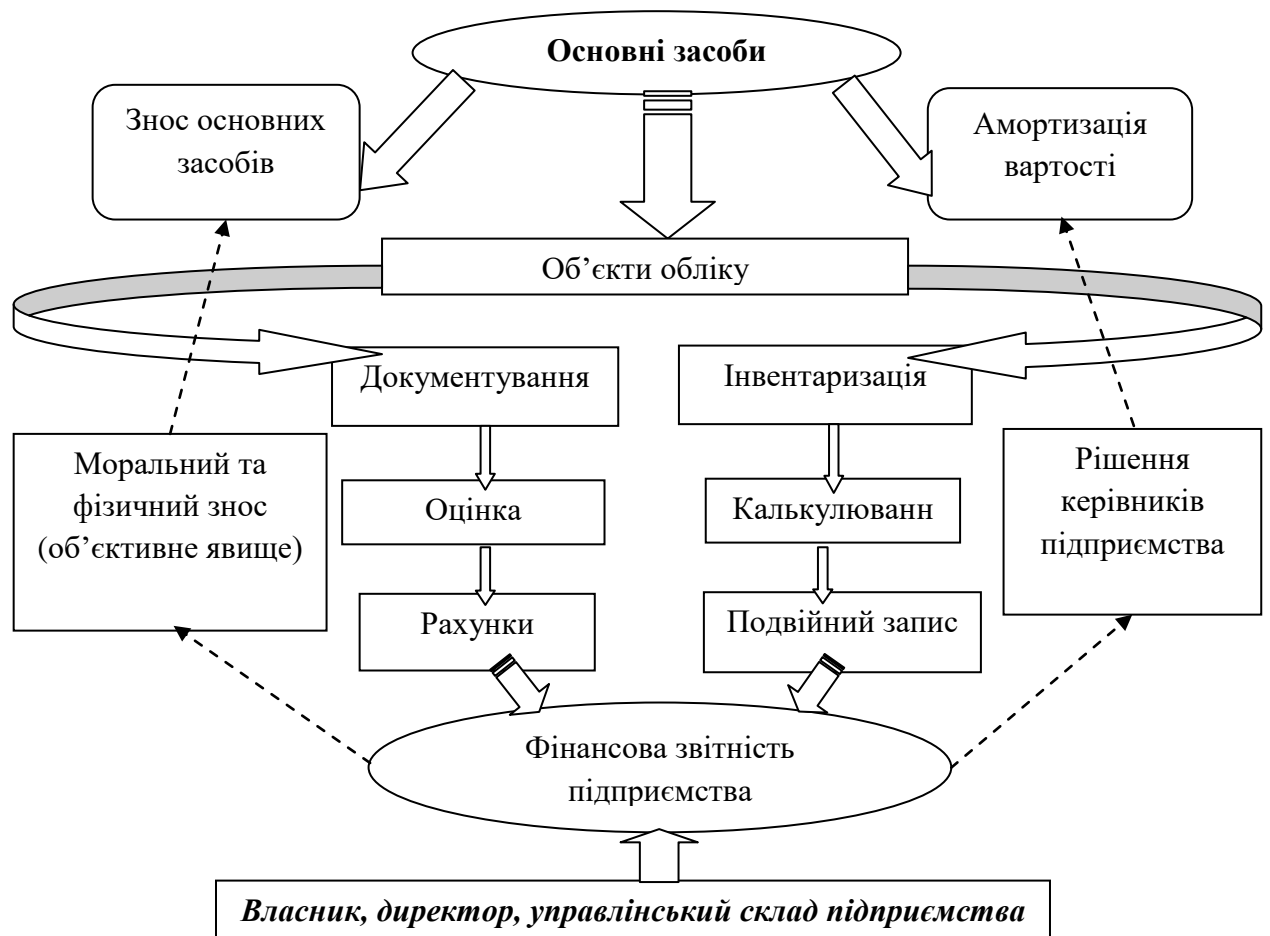

Рис. 1.2 Основні складові і взаємодія між зносом та амортизацією основних засобів на підприємстві

Відповідно до вище відображеного малюнку можна відмітити, що взаємодія в системі бухгалтерського обліку основних засобів відбувається першочергово через об'єкт ОЗ та вектор направлення управлінського рішення стосовно амортизації основного засобу і його експлуатації, яка призводить до зносу. При цьому варто розуміти, що амортизація вартості ОЗ дає можливість відобразити скориговану й актуальну їх вартість на дату балансу.

Важливим при визначенні основного засобу користуватись законодавчою базою нашої країни, так наприклад, у ПКУ та додатках до нього наводиться визначення ОЗ у якому зазначено, що це матеріальні активи вартість яких перевищує двадцять тисяч гривень при цьому строк експлуатації їх більше ніж один рік [2]. Також, при визначенні об'єкту обліку ОЗ важливо користуватись МСБО 16 [8] та НПСБО 7 [7], вони дають можливість правильно визначити та поставити на облік його.

Методологічно процес обліку основних засобів на підприємстві доцільно розділяти на первинний облік, аналітичний і синтетичний. Усі вони є складовими одного ланцюга й однаково впливають на його ефективність.

Первинний облік має за обов'язок збирання, групування та відображення даних у документах. Ці документи мають назву первинні саме через цей процес. Оформлення первинних документів відбувається на основі типової документації, котра затверджена на законодавчому рівні нашої країни і коригується відповідно до потреб національної економіки. Якщо на підприємстві виникають специфічні умови для обліку основних засобів тоді такі підприємства можуть самостійно коригувати типові документи, але із зберіганням основних компонентів відмічених у законодавчих документах України. Це зазвичай титульна і заключна частини первинного документу. Найбільш поширеними серед таких документів є акти зміни якісно-технічного стану, акти зміни якісного стану, акти списання, тощо. Відповідальність за даний процес несе бухгалтер, що опрацьовує документ та головний бухгалтер підприємства [16, с.31].

Які саме первинні документи в обліку основних засобів є найпоширенішими проілюстровано у Додатку 1 даної роботи. Розкриємо зміст самих популярних серед підприємств. По-перше це наряд до акту, який підтверджує фактичне здійснення операції за кількісними й вартісними ознаками. Сам акт прийому-передачі, вони дозволяють оприбуткувати основний засіб (форма ОЗ-1). Вірно оформлений підписаний директором та головним бухгалтером акт передають у бухгалтерію підприємства відповідальному бухгалтеру.

Основні засоби при їх оприбуткуванні мають інвентарні номери для їх обліку бухгалтери підприємств використовують Інвентарну картку обліку основного засобу» (форма ОЗ-6). Інвентарні картки заповнюють на основі форм ОЗ-1, ОЗ-2, ОЗ-3, ОЗ-4, тощо. При веденні групового обліку характеристика заповнюється по усій групі основних засобів при цьому враховується кількість інвентарного номеру на кожен об'єкт основного засобу. Вибуття основних засобів на підприємстві проходить за рішенням комісії призначеної директором підприємства. На основі висновку комісії формується акт списання ОЗ – це форми ОЗ-3 та ОЗ-4. Формується даний акт мінімум у двох примірниках один надається до бухгалтерії підприємства, а інший МВО даного основного засобу. Крім того, даний акт виступає підставою для оприбуткування залишків в наслідок списання ОЗ [12].

Первинні документи в системі бухгалтерського обліку відіграють дуже важливу роль, адже саме вони є відправною точкою для оформлення бухгалтером відповідної облікової операції. Тому коректність і правильність їх оформлення є вкрай важливою.

Більш інноваційним в бухгалтерському обліку сьогодення є спосіб оформлення первинних документів за Наказом № 88 та Постановою 818 [52]. Для більшого розуміння надамо порівняльну характеристику запропонованих нових типових документів у таблиці 1.1, що дозволить порівняти види первинних документів за старою і новою формами й зрозуміти актуальність її використання на сьогоднішній день.

Таблиця 1.1

Сучасні можливості документального оформлення обліку основних засобів на підприємстві

№ п/п	Наказ № 88	Наказ № 818
1.	Акт приймання-передачі ОЗ, може бути внутрішнє переміщення також за даним документом	Акт приймання-передачі ОЗ; Акт введення в експлуатацію ОЗ; Акт внутрішнього переміщення ОЗ;
2.	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів	Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію ОЗ; Акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих ОЗ;
3.	Акт списання ОЗ; Акт списання автотранспортних засобів	Акт списання ОЗ (часткової ліквідації); Акт списання групи ОЗ; Акт списання ОЗ (часткової ліквідації); Акт списання групи ОЗ
4.	Інвентарна картка обліку ОЗ	Інвентарна картка обліку об'єкта ОЗ; Інвентарна картка групового обліку ОЗ; Інвентарна картка обліку тварин і багаторічних насаджених
5.	-	Акт переоцінки ОЗ

**власна розробка автора на основі [9].*

Як бачимо із даних наведених в таблиці 1.1 на законодавчому рівні було розширено обсяги наявних документів для бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві, але це тільки для державних установ, що свідчить про актуальність досліджуваного нами питання саме у сфері приватного сектору.

Синтетичний та аналітичний облік є безпосередньою фіксацією факту здійснення облікової операції на підприємстві. Його правомірність і достовірність визначаються відповідно до методології проведення зазначеною в наказі Про облікову політику підприємства. Для відображення операцій із основними засобами в сучасній системі бухгалтерського обліку відведено у плані рахунків 10 рахунок [7].

До даного рахунку передбачено відкриття субрахунків, котрі дозволяють деталізувати об'єкт оприбуткування. Рекомендовані субрахунки також відмічені в плані рахунків, хоча підприємство може реструктурувати їх

відповідно до власної спеціалізації маючи якісне і достовірне обґрунтування. Більш деталізовано переглянути перелік субрахунків можна у Додатку 2 кваліфікаційної роботи.

Взаємодія в системі бухгалтерського обліку 10, 11 рахунків з іншими є обов'язковою. Від того яким буде рахунок залежить і вектор господарської операції яку хоче здійснити бухгалтер на підприємстві. Так при оприбуткуванні основних засобів ми будемо використовувати за дебетом 15 рахунок «Капітальні інвестиції», який дозволить накопичувати вартість майбутнього активу. При оприбуткуванні ОЗ як внеску до статутного капіталу спостерігаємо за кредитом використання рахунку 46 «Неоплачений капітал». Процес нарахування амортизації передбачає використання рахунку 13 «Знос необоротних активів». Розглянути типову кореспонденцію рахунків можна за допомогою Додатку 3-8. Правильне визначення рахунків при обліку основних засобів є запорукою ефективного проведення господарської операції бухгалтером на підприємстві.

Також, варто відмітити, що у системі сучасного бухгалтерського обліку відповідно до п.5 НП(С)БО 7 всі активи, які обліковано на рахунках 10 та 11 є основними засобами на підприємстві [7]. ПКУ [2] при цьому визнає ОЗ тільки актив вартістю більше 20 тис. грн. Дане питання є дискусійним вже не один рік, проте його вирішення потребує змін на законодавчому рівні. До сьогодні усі спроби були невдалими, тому дане питання є актуальним і зараз.

1.3. Практичні аспекти обліку основних засобів на підприємстві

Розглядаючи практичні аспекти обліку основних засобів ми першочергово висвітлимо основні елементи життєдіяльності підприємства, його спеціалізацію, тощо. Це дозволить нам зрозуміти можливі особливості в процесі ведення обліку на досліджуваному підприємстві.

Проводити наше практичне дослідження ми будемо на базі товариства з обмеженою відповідальністю «Кристал-2008». Створене досліджувана нами

підприємство у 2008 році, що має своє відображення й в його назві. Дане підприємство розташоване у с. Великопоске В-Михайлівського району Одеської області. Як основний вид діяльності дане підприємство позиціонує – вирощування зернових культур (крім рису), бобових та насіння олійних культур. Підприємство є малим за розмірами. Основна мета функціонування ТОВ «Кристал-2008» є максимізація прибутку, що прописано у статуті підприємства.

Процес організації бухгалтерського обліку покладено на плечі головного бухгалтера підприємства за узгодженням з керівником. Організаційно-правова форма та усі аспекти функціонування підприємства відповідно до вимог законодавства прописано у статуті агроформування. Але ТОВ «Кристал-2008» не має наказу Про облікову політику і тому усі процеси організації бухгалтерського обліку на ньому носять умовний характер. Така ситуація негативно впливає на економічну ефективність й загальний розвиток підприємства в цілому.

Облік фінансово-господарської діяльності ТОВ «Кристал-2008» ведеться безперервно із дня створення товариства. Бухгалтерія на підприємстві налічує двох працівників. Це головний бухгалтер та бухгалтер. Зважаючи на те, що підприємство невелике за розмірами використання ним журнальної форми обліку із допомогою програми Excel є допустим проте не досить сучасним. ТОВ «Кристал-2008» подає до державних органів фінансову звітність за формами 1-мс та 2-мс, їх формування покладено на плечі головного бухгалтера підприємства та директора. На законодавчому рівні даний процес регламентовано НП(С)БО 25. Організація бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Кристал-2008» базується на основних нормативно-правових документах нашої країни, а саме:

- Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;
- Податковий кодекс України;
- НП(С)БО;

- Інструкція № 291, щодо використання спрощеного плану рахунків, тощо.

Процес ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Кристал-2008» складається із таких основних етапів:

- інформаційне забезпечення господарської операції з ОЗ (повний пакет документів оформлений у відповідності до законодавства нашої країни);
- підготовка первинних документів на оприбуткування, введення в експлуатацію, переміщення, вибуття, списання, амортизацію, знос, зміну якісного стану, тощо основних засобів;
- відображення операції у бухгалтерському обліку із використанням спрощеного плану рахунків;
- формування звітності на основі проведених в обліку даних.

Первинними документами, котрі є найбільш розповсюдженими на введення в експлуатацію ТОВ «Кристал-2008» є акти приймання передачі ОЗ (АПП), акти введення в експлуатацію (АВВ), акти списання ОЗ. Усі ці документи перевіряються головним бухгалтером і потім віддаються на опрацювання бухгалтером агроформування. Більш детально розглянути ці документи можна у Додатках 9-10 кваліфікаційної роботи, а алгоритм руху на рисунку 1.3

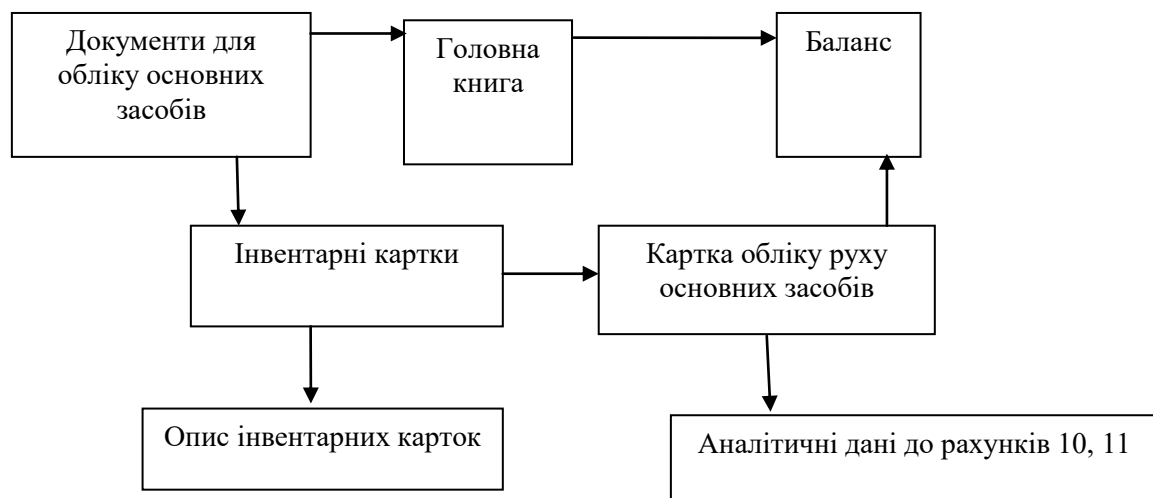

Рис. 1.3 Алгоритм руху операцій з обліку необоротних активів за журнальною формою у ТОВ «Кристал-2008»

Використання спрощеного плану рахунків зазвичай дає можливість покращити економічну ефективність системи бухгалтерського обліку мікропідприємства, проте унеможлиблює процес деталізації проведеної операції. Не зважаючи на можливість не відкривати субрахунки при веденні бухгалтерського обліку за спрощеною системою, директором і головним бухгалтером прийнято рішення у використанні субрахунків при обліку основних засобів. Синтетичний та аналітичний облік основних засобів на досліджуваному товаристві проводять із використанням таких рахунків і субрахунків: 10 «Основні засоби», як: 104 «Машини та обладнання»; 106 «Інструменти, прилади та інвентар»; 109 «Інші основні засоби»; субрахунки рахунка 11 «Інші необоротні матеріальні активи»: 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи»; субрахунки рахунка 12 «Нематеріальні активи»: 127 «Інші нематеріальні активи»; субрахунки рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів»: 131 «Знос основних засобів»; 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»; 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів»; субрахунки рахунка 15 «Капітальні інвестиції»: 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»; 1521 «Придбання основних засобів»; 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»; 1531 «Придбання інших необоротних матеріальних активів»; 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»; 1541 «Придбання нематеріальних активів». Використання супутніх рахунків при проведенні господарських операцій із основними засобами на ТОВ «Кристал – 2008» залежить від сутності самої операції та наявності достовірно оформлених документів до неї. Визначає кореспонденцію рахунків бухгалтер самостійно при цьому керується власними знаннями і відповідно відповідальність також падає на нього за правильність відображення даної господарської операції у бухгалтерському обліку досліджуваного агроформування.

Розглянемо взаємодію між рахунками про проведенні господарських операцій із основними засобами на досліджуваному підприємстві за допомогою таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Порядок відображення надходження в бухгалтерському обліку основних засобів на ТОВ «Кристал-2008»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		
		Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Отримані (оприбутковані) основні засоби	152	631	312000
2	Відображено вартість послуг на придбання основних засобів	152	631	53768
3	Сплачено послуги на придбання основних засобів	631	311	64522
4	Сплачено постачальнику за придбаний основний засіб	631	311	374400
5	Введено в експлуатацію об'єкт основних засобів	10	152	377000

Як бачимо, взаємодія рахунків дає можливість провести бухгалтерську операції деталізовано й достовірно, що є важливим для економічно ефективного функціонування підприємства.

Управлінський склад ТОВ «Кристал-2008» делегував більшість повноважень із ведення обліку на плечі звичайного бухгалтера на підприємстві, що не є правильним і доречним для досягнення основної мети функціонування підприємства. В системі обліку основних засобів досліджуваного агроформування зустрічаються операції із ліквідації основних засобів які вже перестали відповідати критерію «актив». Відповідно до НП(С)БО 7 невідповідність така може бути через: поломки або знос, фізичний чи моральний [7]. Тобто не є обов'язковим нарахування повної вартості амортизації в даному випадку. Для визначення непридатності і як наслідок ліквідації основного засобу за наказом керівника створюють комісію. За її рішенням має бути ліквідовано ОЗ, проте після даної операції зазвичай залишаються інші матеріальні цінності які необхідно оприбуткувати. В подальшому вони можуть використовуватись самим підприємством або бути реалізованими на сторону.

Розглянемо кореспонденцію з ліквідації основних засобів на ТОВ «Кристал-2008» в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

**Кореспонденція рахунків з ліквідації основних засобів на
ТОВ «Кристал-2008»**

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		
		Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Списано знос ліквідованих основних засобів	131	10	2000
2	Списано залишкову вартість ліквідованих основних засобів	976	10	1000
3	Відображено затрати, пов'язані з ліквідацією основних засобів	976	66, 65	200
4	Відображено дохід від ліквідації основних засобів	20	746	150
5	Відображено суму податкового зобов'язання по ПДВ	976	641	200
6	Сформовано фінансовий результат від ліквідації основних засобів: - списано затрати по ліквідації основних засобів та їх залишкова вартість - списано дохід від ліквідації основних засобів	793 746	976 793	1400 150

Підводячи підсумки дослідження практичних аспектів ведення обліку на ТОВ «Кристал-2008» варто відмітити, що бухгалтерський облік основних засобів ведеться згідно чинного законодавства нашої країни. До основних недоліків можна віднести застарілу форму ведення обліку та відсутність основних аспектів ведення обліку основних засобів на підприємстві у наказі про облікову політику.

1.4. Шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві

Проведене нами дослідження сучасного стану обліку основних засобів на підприємстві показало, що теоретичні особливості обліку основних засобів є питанням досить дослідженим і потребує лише моніторингу та контролю з сторони практичної бухгалтерії.

Дискусійним і на сьогодні залишилось питання відображені у системі сучасного бухгалтерського обліку відповідно до п.5 НП(С)БО 7 про те, що всі активи, які обліковано на рахунках 10 та 11 є основними засобами на підприємстві [7]. А податковий кодекс нашої країни трактує їх при цьому, як актив вартістю більше 20 тис. грн. Це питання потребує роз'яснення і врегулювання на законодавчому рівні, але через те що сучасні підприємства навчилися варіювати проблемність даного питання воно постійно відходить на другий план. Вирішення його можливе лише за умови діалогу представників влади сьогодення та керівників підприємств різних форм власності. При цьому мають бути проведені саме перемовини між цими сторонами із збереженням і дотриманням усіх умов даного процесу в рамках дипломатичного спілкування.

В практичному аспекті нами було виявлено недоліки у процесі організації бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Кристал-2008», а саме відсутність фіксації основних елементів облікової політики. Для усунення даного недоліку пропонуємо проект наказу Про облікову політику на досліджуваному нами агропідприємстві. Що дозволить відобразити усі методологічні питання ведення бухгалтерського обліку основних засобів у системному та структурованому порядку відповідно до вимог й рекомендацій чинного законодавства України. Також, це дозволить бухгалтерам підприємства ТОВ «Кристал-2008» постійно при виникненні питань звертатись до даного документу за роз'ясненнями та спиратись на нього аргументуючи свої дії в процесі ведення бухгалтерського обліку.

Запропонований нами проект наказу Про облікову політику для ТОВ «Кристал-2008» проілюстровано в Додатку 11 даної кваліфікаційної роботи. Впровадження даного документу на досліджуваному підприємстві дозволить систематизувати, аргументувати та упорядкувати процеси оприбуткування, введення в експлуатацію, переміщення, списання, зносу, зміни якісного технічного стану основних засобів, що дозволить покращити економічну ефективність роботи ТОВ «Кристал-2008» в цілому.

Для полегшення роботи бухгалтерії ТОВ «Кристал-2008» та покращення її ефективності ми пропонуємо вести облік за допомогою хмарних технологій, що дозволить вести бухгалтерію із будь якого куточку світу. Враховуючи, що це мікро підприємство воно має невеликі обсяги ведення обліку й формує найпростішу звітність для нього використання хмарних технологій буде вкрай зручним. Також, це важливо коли в нашій країні такі складні умови через військові дії і потрібно враховувати можливості варіацій роботи не за фактичним місцем перебування, а роботи на віддаленому доступі у будь який час. Хмарні технології дозволяють отримати доступ до програми із будь якого гаджету, головна умова доступ до інтернету.

Для досліджуваного підприємства ми пропонуємо використовувати для ведення бухгалтерського обліку програму «BAS Малий бізнес в хмарі». Майнові права власності даної програми має польська компанія NetHelp. Вартість програми для агропідприємств із прописаними модулями спеціалізації агрокомплексу відповідно до нашої країни починається із дев'яти тисяч гривень. В залежності від потреб підприємства їх можна додавати, змінювати чи видаляти. При купівлі даної програми досліджуване підприємство отримує налаштування інтеграцій і перший місяць повного супроводу безкоштовно. За необхідності можна перейти з хмарного сервісу у звичайний стаціонарний. Оформити заявку та купити програму можна також онлайн на сайті розробника.

Варто відмітити, що існують постійні акції на даний продукт перед святами та при річному оформленні супроводу. Що надає можливість підприємству зекономити кошти.

Розглянемо які основні модулі має програма «BAS Малий бізнес в хмарі»:

- запаси і склад;
- роботи, послуги, виробництво;
- грошові кошти;

- зарплата і персонал;
- майно;
- купівля, продаж;
- фінанси;
- центр управління керівника [31, с.326].

Дуже зручною при використанні в бухгалтерському обліку є наявність інтеграції даної програми із найбільш популярними компаніями українського ринку, що дозволяє в пару кліків отримувати вже готові первинні документи із цифровими підписами, тощо. Такі можливості прискорюють роботу бухгалтерії та скорочують витрати часу, що впливає позитивно на економічну ефективність роботи бухгалтерії.

Розглянемо більш детально можливості даної програми для обліку основних засобів на ТОВ «Кристал-2008», для більшого розуміння зобразимо їх схематично на рис.1.4.

Усі операції із надходження, переміщення основних засобів у програмі «BAS Малий бізнес в хмарі» формуються відповідно типової документації згідно чинного законодавства нашої країни. Вибуття, знос, амортизація також проводяться за налаштуваннями, можна їх прописати методологічно в програмі згідно наказу Про облікову політику підприємства налаштувавши відповідні практичні компоненти запропонованої програми.

Створення регламентованих законодавством звітів управлінського, фінансового та податкового обліку також відбувається в програмі за налаштуванням із введенням відповідних особливостей аграрної сфери. Так для досліджуваного підприємства важливі показники вирощування сільськогосподарських культур в натуральних показниках, кількісних та вартісних, тощо. Усі ці особливості враховуються при налаштуванні програми і коригуються відповідно у процесі роботи для зручності користування бухгалтером досліджуваного агроформування. Формування основної звітності можливе як одним користувачем так і декількома. Ми рекомендуємо залишати це право тільки за головним бухгалтером для

чіткого розуміння відповідальності в даному процесі. За необхідності при виникненні певних обставин цю функцію можна коригувати в налаштуваннях програми.

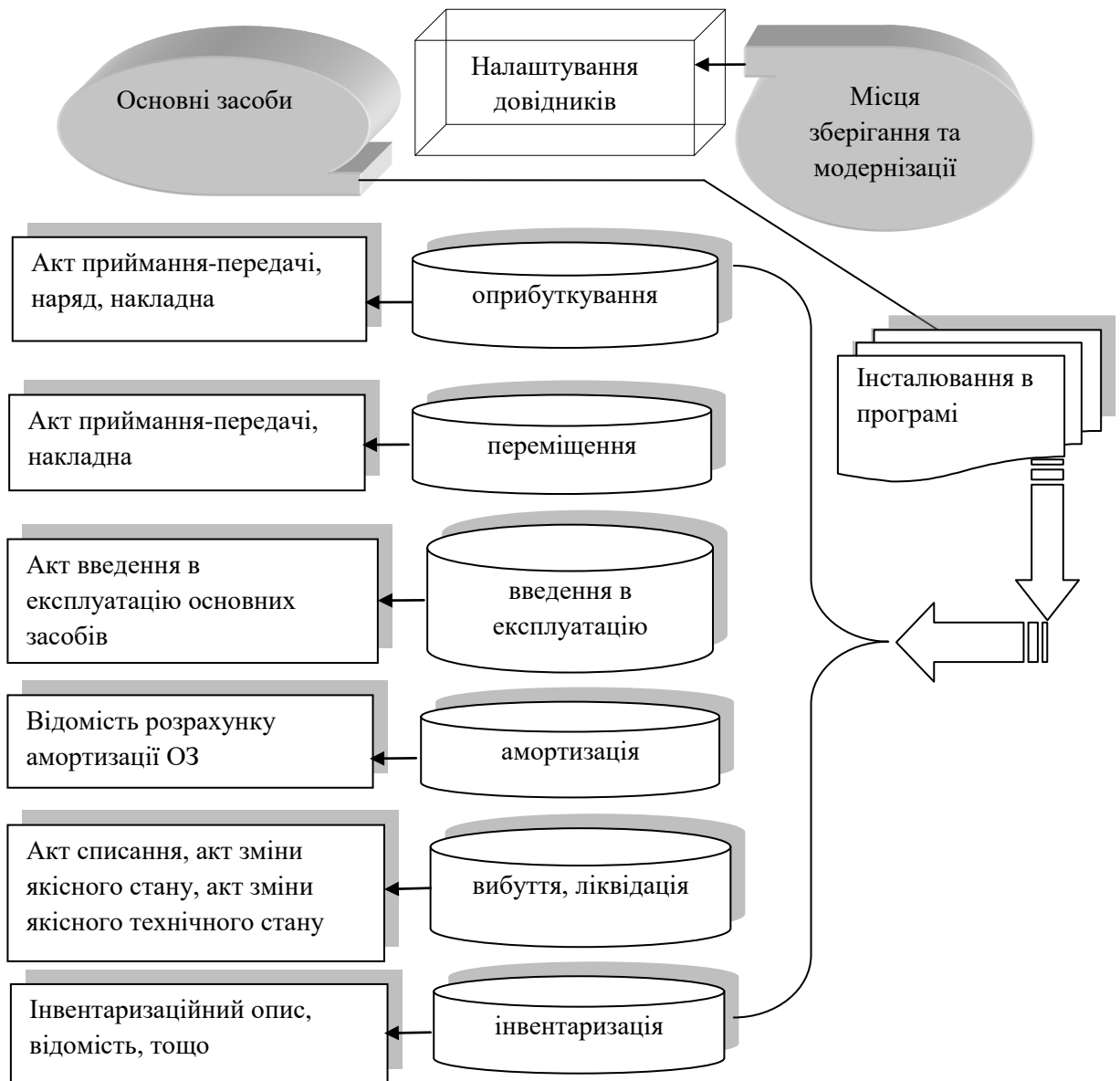

Рис. 1.4 Схема організації обліку основних засобів із використанням програми «BAS Малий бізнес в хмарі» на ТОВ «Кристал-2008»

Сучасна система бухгалтерського обліку основних засобів базується на традиційному підході, що свідчить про перевірений напрямок її використання. При цьому новітні ІТ-технології постійно оновлюються надаючи можливість бухгалтеру полегшити свою роботу та покращити її

якість. Така тенденція розвитку обліку основних засобів є світовою і при цьому стосується кожного підприємства нашої країни, бо без даного активу існування останніх буде досить складним.

Висновки до розділу 1

Проведене нами дослідження теоретичних аспектів бухгалтерського обліку основних засобів дає змогу зробити висновок, що досліджуване питання є достатньо розглянутим на теоретичному рівні як міжнародними, так і вітчизняними науковцями. На законодавчому рівні регулювання обліку основних засобів відбувається на основі чинної законодавчої бази, яка у повному обсязі розкриває усі питання ведення обліку основних засобів на аграрному підприємстві. Проте спірним до сьогодні є питання визначення ОЗ в ПКУ та НП(С)БО. Згідно до п.5 НП(С)БО 7 всі активи, які обліковано на рахунках 10 є основними засобами на підприємстві [7]. ПКУ при цьому визнає ОЗ тільки актив вартістю більше 20 тис. грн. [2]. Вирішення даного проблемного питання, на нашу думку, потрібно починати з діалогу між владою та стейкхолдерами даної сфери бізнесу. І вже враховуючи усі елементи проведених перемовин формувати методологію вирішення даного питання на державному рівні.

Розглянуті нами питання методології обліку основних засобів показали, що даний процес починається з організації бухгалтерського обліку який документально відображається в наказі Про облікову політику підприємства. Відповідальність за розробку і використання даного документу належить головному бухгалтеру та керівнику підприємства. Основними елементами бухгалтерського обліку основних засобів є підготовка первинної документації, а також аналітичний і синтетичний облік. Важливим регулюючим елементом є інвентаризація основних засобів, а також результативним відображення показників ОЗ у фінансовій звітності підприємства.

Практичне ведення обліку основних засобів ми розглядали на прикладі аграрного підприємства ТОВ «Кристал-2008». Спеціалізація даного підприємства вирощування зернових, бобових та олійних культур. Досліджуване підприємство є платником єдиного податку, а процес ведення обліку на підприємстві організовано за допомогою програми Excel, первинні документи оформлюють відповідно до типових. Основними із таких для ведення обліку основних засобів на ТОВ «Кристал-2008» є акти прийому-передачі, накладні, акти введення в експлуатацію, акти переміщення, акти зміни якісного стану, акти списання, тощо. Синтетичний та аналітичний облік основних засобів на досліджуваному агроформуванні ведуть на 10 рахунку кореспондуючи його з іншими в залежності від виду господарської операції. В цілому варто відмітити, що процес ведення бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Кристал-2008» відповідає вимогам чинного законодавства і до недоліків можна віднести лише форму ведення обліку яка є вже застарілою в умовах сьогодення.

Для усунення виявлених нами недоліків ми пропонуємо для досліджуваного агроформування проект наказу Про облікову політику підприємства у якому чітко прописано усі нюанси ведення бухгалтерського обліку основних засобів, методи нарахування амортизації, підстави зносу, ліквідації ОЗ, відповідальних осіб за цей процес.

Для покращення форми обліку ми пропонуємо ТОВ «Кристал-2008» програму «BAS Малий бізнес в хмарі». Майнові права власності даної програми має польська компанія NetHelp. Вартість програми для агропідприємств із прописаними модулями спеціалізації агрокомплексу відповідно до нашої країни починається із дев'яти тисяч гривень.

В залежності від потреб підприємства їх можна додавати, змінювати чи видаляти. При купівлі даної програми досліджуване підприємство отримує налаштування інтеграцій і перший місяць повного супроводу безкоштовно. За необхідності можна перейти з хмарного сервісу у звичайний стаціонарний. Оформити заявку та купити програму можна також онлайн на сайті

розробника. Нами представлено схему організації обліку основних засобів із використанням програми «BAS Малий бізнес в хмарі» на ТОВ «Кристал-2008» для більшого розуміння, як реалізувати нашу пропозицію керівництву досліджуваного аграрного підприємства. Реалізація наданих нами пропозицій дозволить покращити економічну ефективність ведення бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання аналізу основних засобів на підприємстві

Аналіз діяльності підприємства є всесвітньо відомою і узагальненою практикою. Даний процес є інструментом контролю для більшості управлінців завдяки йому відбувається покращення економічного стану на підприємстві. В нашій країні проведення аналізу основних засобів на підприємстві не є обов'язковим на законодавчому рівні. На думку більшості керівників українських підприємств цей процес взагалі є марнотратством та недоцільною втратою часу. Пов'язана така спрямованість із малою популяризацією процесу аналізу в бізнесі, як засоби покращення економічної ефективності.

В Україні прийнято використовувати аналіз тільки за потреби, тобто коли на підприємстві вже щось трапилось і для виявлення причин чи їх уточнення проводять аналіз відповідного явища чи процесу. Так само і в системі бухгалтерського обліку, його взаємодія із аналізом на думку вітчизняного науковця Єршова Н. Ю. [32, с.97], повинна бути постійною і відображатись систематично у певних документах, а наразі аналіз використовують тільки при виникненні певних ситуацій нетипового характеру. Тобто за допомогою аналізу намагаються знайти причини і наслідки у вартісних та кількісних показниках, які отримало підприємство в наслідок певних подій за відповідний проміжок часу.

Розглядаючи аналіз основних засобів на підприємстві науковець Голов С.Ф. [28, с.47] відмічає у своїх працях, що важливим для якісного існування підприємства є аналіз засобів праці, котрий є поштовхом для виявлення резервів ефективності їх використання.

Дослідження вітчизняних наукових джерел дозволяє нам визначити метою аналізу основних засобів достовірну і об'єктивну оцінку отримання, наявності, використання та списання основних засобів підприємства. Для досягнення цієї мети доцільно реалізувати наступні завдання аналізу основних засобів:

1. достовірне визначення забезпеченості підприємства ОЗ за складом, величиною, кількістю, тощо;
2. розрахунок обсягів використання основних засобів на підприємстві та визначення відповідності даного процесу умовам законодавства України;
3. визначення ефективності використання основних засобів та достовірності й відповідності їх списання;
4. провести прорахунок пропорційності використання основних засобів на обсяги виробництва та реалізації продукції на підприємстві;
5. виявлення резервів покращення ефективності основних засобів на підприємстві.

Усі ці процеси при їх якісному проведенні дозволять досягти мети аналізу основних засобів. Варто зазначити, що для більшої реалістичності наданих висновків за результатами проведеного аналізу основних засобів потрібно проводити розрахунки усіх показників у динаміці [14, с.105].

Науковець Демиденко С.Л. відмічає, що якість проведеного аналізу напряму залежить від інформаційної бази його проведення. При неправдивій, незрозумілій чи застарілій інформації яку має обробляти аналітик при проведенні аналізу не буде якісного результату від аналізу основних засобів [30, с. 87].

Джерелами інформації для проведення аналізу основних засобів виступають:

- первинні документи підприємства з обліку основних засобів;

- інформація за даними рахунку 10 «Основні засоби» в діяльності підприємства за певний проміжок часу;
- показники фінансової звітності підприємства в залежності від її форми;
- дані статистичної звітності підприємства залежно від його спеціалізації;
- інші документи правового характеру залежно від виду основного засобу на підприємстві [30, с.90].

Розглядаючи точки зору різних авторів на досліджуване нами питання можна відмітити, що науковець Шарманська В. М. [69, с. 552] відмічає, що використання основних засобів на підприємстві є процесом який регулюється різними видами законодавчих документів на різних рівнях управління ОЗ. При цьому ефективність їх використання безпосередньо пов'язана із дослідженням в системі аналізу усіх етапів їх життєдіяльності. Від надходження до списання, вибуття чи ліквідації об'єкту основного засобу.

Аналіз основних засобів на думку вченого Яскова А.О. [73, с. 309] є процесом прорахунку багатьох різних факторів із відображенням чинників їх впливу на зміни у динаміці їх використання. При цьому він відмічає наскільки важливим є метод обраного аналізу та його проведення у динаміці певного проміжку часу.

Науковець Іванюшко Р.В. [36, с. 240] відображає у своїх працях особливості впливу різних факторів на процес використання основних засобів. Напрямо використання основного засобу на підприємстві може змінюватись залежно від особливостей використання даного основного засобу. Відповідальність за відображення в бухгалтерському обліку і проведений на його основі аналіз лягає на плечі бухгалтера-аналітика.

В більшості українських підприємств відсутні бухгалтери-аналітики, а існують відокремлена посада бухгалтера та економіста. Саме останні можуть проводити аналіз ефективності використання основних засобів, як складової аналізу загальної економічної ефективності підприємства. При цьому результати проведеного аналізу зазвичай готують у вигляді звіту та доповідають на зборах управлінському складу персоналу.

Облік основних засобів науковці Шинкаренко Д.В., Беренда Н.І. [70, с. 182] відзначає, як процес необхідний в першу чергу для урегулювання ведення фінансових питань, а аналіз як елемент для удосконалення економічної діяльності підприємства в цілому.

В сучасній українській системі аналізу найбільш розповсюдженими є такі напрямки проведення аналізу основних засобів:

- дослідження наявності складу основних засобів на підприємстві;
- вивчення та аналіз структури основних засобів;
- аналіз технічного стану наявних основних засобів на підприємстві;
- аналіз утримання основних засобів;
- техніко-економічний аналіз сформований на прорахунку основних показників.

Вчений Демиденко С.Л. [30, с. 54] відмічає: «в цілому система аналізу на підприємствах України застосовується не як систематичний захід для моніторингу стану функціонування підприємства, а як потреба за вказівкою керівництва або для формування планового звіту на майбутній період.

Розглядаючи можливості технічні для проведення аналізу більшість науковців на сьогодні відмічають найкращим його проведення саме у програмі Excel, хоча існують й інші автоматизовані програми для проведення аналізу. Інструментів програми Excel достатньо для проведення якісного аналізу і формування розгорнутого плану проектування майбутнього розвитку підприємства на найближчі роки. Головною умовою при цьому є чітко і правильно визначена методологічна основа цього процесу для того хто її проводить бо від неї залежить опрацювання й кінцевий результат проведеного аналізу та на його основі складеного прогнозу розвитку діяльності формування. Та розуміючи, що вони вартують певну кількість коштів керівники підприємства не вважають за доцільне їх використовувати.

На нашу думку, кожне підприємство має використовувати аналіз хоча б для перевірки власного рівня рентабельності та розрахунку економічної ефективності за рік. Такий процес надасть можливість визначати динаміку

розвитку чи стагнації діяльності підприємства в цілому за певний проміжок часу і за потреби ввести необхідні корективи для покращення ситуації яка сформувалась.

2.2. Методологічні засади аналізу основних засобів на підприємстві

Комплексний економічний аналіз основних засобів є підставою для прийняття ефективних управлінських рішень по них. При цьому дієвість рішення безпосередньо залежить від аналітичних даних та висновків зроблених на їх основі відповідальною особою.

Процеси життєдіяльності на підприємстві не можливі без використання основних засобів. Тому для їх використання потрібно мати певну послідовність дій, саме така послідовність і має відображення у методиці аналізу. Покрокове проведення операцій із основними засобами передбачає відображення в бухгалтерському обліку їх в обов'язковому порядку і саме дана інформація виступає фундаментом для проведення аналізу основних засобів на підприємстві.

Рішення про проведення аналізу на підприємстві приймає директор підприємства і призначає наказом особу відповідальну за даний процес. Зазвичай із планово-економічного відділу чи бухгалтера-аналітика. Дана людина готує план проведення аналізу із визначенням методології його проведення [13, с. 97].

Розгляд методології часто плутають із висвітленням загальних теоретичних поглядів на питання аналізу основних засобів. Процес аналізу основних засобів завжди має свою структуру і повинен бути відображений та регламентне зафіксований, тільки тоді він вважається офіційно проведеним. Алгоритм проведення аналізу основних засобів залежить від того хто його проводить, але при цьому існує типова методологія проведення яка

відображається у більшості вітчизняних підручників нашої країни. Розглянемо її біль наглядно на рисунку 2.1

Рис. 2.1 Послідовність аналізу наявності і руху основних засобів на підприємстві

Аналіз діяльності завжди потребує визначення алгоритму і не має значення це якась окрема частка активів підприємства чи в цілому усі. В залежності від розмірів підприємства визначається методика проведення аналізу основних засобів на ньому, також враховують зовнішні фактори впливу на даний процес і упорядковують усі нюанси за даним питанням. Обрання методологічного підходу є зазвичай прерогативою того хто буде проводити даний аналіз. Але його затвердження здійснюється представником керівної ланки підприємства [30, с. 54].

Процес організації аналізу основних засобів зазвичай планується підприємством заздалегідь і вноситься в план заходів на майбутній рік. Підчас проведення самого аналізу дозволяється вносити корективи із зазначенням причин цієї дії. Аналіз основних засобів може бути вертикальним чи горизонтальним в залежності від обраної методики його проведення. При вертикальному важливе значення відіграє розподіл виробничих основних засобів на активну та пасивну частини, що дозволяє виявити їх співвідношення та вплив на діяльність підприємства [23, с. 517].

Проведення аналізу динаміки складу та структури ОЗ включає в себе визначення темпів зростання, оцінювання загальної вартості за досліджуваний період. Далі здійснюють аналіз складу та структури основних засобів на основі даних бухгалтерського обліку у порівняльному аспекті.

Далі здійснюють аналіз стану ОЗ в даному процесі варто виокреми два можливих напрямки його проведення. По-перше, розрахунок технічного стану основних засобів виокремлено за їх видами та в цілому. Оцінка в даному напрямку проходить за відносними показниками зносу й придатності. Другим є напрям проведення аналізу оновлення основних засобів на основі абсолютних показників надходження, вибуття. В даному напрямку найбільш доцільним є розрахунок коефіцієнтів оновлення, приросту, зносу, вибуття, тощо.

Проведення аналізу стану основних засобів передбачає для більшості підприємств різних форм власності та розмірів розрахунок наступних коефіцієнтів: придатності, зносу, оновлення, вибуття, приросту. А також розрахунок частки основних засобів в активах підприємства у динаміці для можливості співставлення й порівняння.

Наступним в методології аналізу основних засобів є етап розрахунків ефективності використання ОЗ. В даному процесі використовують оцінку за допомогою як натуральних, так і вартісних показників. Якщо аналіз ефективності використання проводять узагальнено то в такому разі об'єктом його є всі основні засоби підприємства. А якщо аналізують виокремлено за

видами основних засобів, то це є вже поглиблений аналіз ефективності використання ОЗ. Обидва варіанти є дієвими для формування висновків та узагальнення інформації прогнозного аналітичного процесу. До основних показників, що дають можливість провести даний аналіз вітчизняні науковці та практики відносять наступні:

- операційна рентабельність основних засобів;
- фондівдача;
- фондомісткість, тощо [14, с. 168].

Також, часто для середніх і великих підприємств рекомендують проводити факторний аналіз використання основних засобів який дає можливість виявити вплив певних явищ на процес експлуатації основних засобів на підприємстві. Даний аналіз працює на співвідношенні причинно-наслідкових зв'язків виявлення котрих дозволяє сформувати ланцюг використання основного засобу та підслідити негативні прогалини в цьому процесі за певний період.

Кожне вітчизняне підприємство, котре володіє повною і достовірною інформацією про наявність, структуру, динаміку та ефективність використання основних засобів, про фактори впливу на них має можливість формувати свою економічну політику на основі якої будуть сформовані напрямки оптимізації використання основних засобів в перспективному співвідношенні.

Результати проведеного аналізу ОЗ можуть бути неочікуваними для керівництва підприємства проте доцільність його проведення в такому випадку зростає в рази. Міжнародні компанії мають цілі відділи присвячені саме процесам аналітики до складу яких обов'язково входить аналіз основних засобів на підприємстві. Адже вони розуміють, що саме ці процеси є фундаментальними для подальшого прийняття ефективних управлінських рішень на різних ланках існування компанії.

Своєчасне виявлення проблемних питань за допомогою аналізу дозволить виокреми напрямки розвитку компанії чи навпаки прискорити

процес її ліквідації або продажу, щоб зберегти наявний капітал та отримати хоч якісь прибутки чи дивіденди. Правильне використання основних засобів має залежність від різних зовнішніх та внутрішніх факторів, управління якими дає можливість поліпшити їх економічну ефективність.

2.3. Практичні аспекти аналізу основних засобів на підприємстві

Дослідження практичних аспектів ми будемо здійснювати на основі ТОВ «Кристал – 2008», котре розташоване в Одеській області та спеціалізується на аграрному виробництві. Для розрахунків показників будемо використовувати дані фінансової звітності ТОВ «Кристал-2008» які відображені у Додатках 12-14.

Таблиця 2.1

Рівень забезпеченості ресурсами ТОВ «Кристал – 2008»

Показники	Роки			2022р. до 2020р.,%
	2020	2021	2022	
Всього сільськогосподарських угідь, га	310,0	310,0	310,0	100,0
в т.ч.:				
- рілля	310,0	310,0	310,0	100,0
Орендовано земель, га	310,0	310,0	310,0	100,0
Авансований капітал, тис. грн.	7498,5	9202,4	13009,4	173,5
Власний капітал, тис.грн.	7057,0	8974,1	10398,6	147,4
Вартість оборотних активів, тис. грн.	4547,3	5579,8	8098,5	178,1
Вартість необоротних активів, тис. грн.	2951,2	3622,6	4910,9	166,4
у т.ч.:				
- основні засоби (залишкова вартість)	2951,2	3622,6	4910,9	166,4
Капіталозабезпеченість, тис. грн.	22,8	28,9	33,5	147,4
Капіталоозброєність праці, тис. грн.	1008,1	1282,0	1299,8	128,9
Середньооблікова кількість працівників, чол.	7,0	7,0	8,0	114,3
у тому числі:				
- в рослинництві	7,0	7,0	8,0	114,3
Припадає на 1 працездатного, га:				
-сільськогосподарських угідь	44,3	44,3	38,8	87,5
- ріллі	44,3	44,3	38,8	87,5

Як бачимо із показників наведених в таблиці 2.1 кількість земель у користуванні підприємства залишалась незмінною протягом року. Усі вони використовуються для вирощування зернових, бобових та технічних культур. Авансований капітал у звітному році збільшився в 1,7 рази порівняно із базисним, що показує про покращення потенційних можливостей підприємства з виробництва продукції та отримання прибутку. Вартість власного капіталу ТОВ «Кристал-2008» у 2022 році теж зросла майже у півтора рази, що є позитивним явищем для підприємства і надає йому можливість покращити свою стабільність функціонування.

За досліджуваний період спостерігаємо поступове зростання вартості оборотних активів, дане явище пояснюється збільшенням грошових надходжень та даний процес дає поштовх для розширення сфери діяльності підприємства.

Необоротні активи підприємства останні роки представлені були основними засобами, при цьому вартість основних засобів мала позитивну динаміку збільшення. Їх вартість в 2022 році зросла в 1,7 рази це є позитивним явищем і свідчить про покращення кредитоспроможності підприємства на звітний рік.

Вартість основного виробничого капіталу на 1 га сільськогосподарських угідь щорічно зростала і в звітному році даний показник зріс на 10,8 тис. грн. порівняно із 2020 роком. Капіталоозброєність праці також збільшилась в 2022 році на 291,7 тис.грн., що свідчить про покращення забезпеченості кожного працівника підприємства капіталом. Досліджуване підприємство є малим і має невелику кількість працівників проте на звітний рік вона зросла на одну особу.

Наявність активів на підприємстві є досить важливою і від того як саме їх використовують залежить їх майбутня вартість. Проаналізуємо економічну ефективність діяльності ТОВ «Кристал-2008» за останні три роки за допомогою таблиці 2.2. та на рис.2.2.

Таблиця 2.2

Кінцеві результати та економічна ефективність діяльності підприємства

Показники	Роки			2022р. до 2020р.,%
	2020	2022	2022	
Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис.грн.	3687,10	4482,50	6840,30	185,52
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	2807,20	2735,20	4645,00	165,47
Валовий прибуток, тис.грн.	879,90	1747,30	2195,30	в 2,5 рази
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	7,70	1424,60	1917,00	в 24,9 рази
Одержано чистого доходу (виручки), тис.грн. з розрахунку на:	х	х	х	х
- 100 га с.-г. угідь	798,07	1535,10	2342,57	в 2,9 рази
- одного робітника зайнятого в с.- г.	335,19	640,36	977,19	в 2,9 рази
- на 1 грн авансованого капіталу	0,64	0,62	0,94	146,34
Одержано валового прибутку, тис.грн. з розрахунку на:	х	х	х	х
- 100 га с.-г. угідь	190,45	598,39	0,31	0,16
- одного робітника зайнятого в с.- г.	79,99	249,61	313,61	в 3,9 рази
- на 1 грн авансованого капіталу	0,15	0,24	0,30	196,80
Одержано чистого прибутку тис.грн. з розрахунку на:	х	х	х	х
- 100 га с.-г. угідь	1,67	487,88	656,51	в 39,3 рази
- одного робітника зайнятого в с.- г.	0,70	203,51	273,86	в 39,2 рази
- на 1 грн авансованого капіталу	0,01	0,15	0,15	в 14,9 рази
Рівень рентабельності, %	31,34	63,88	47,26	х

Аналізуючи показники таблиці 2.2, можна зробити висновок, що ТОВ «Кристал-2008» в 2022 році змогло отримати чистого доходу від продажу продукції в 1,9 рази більше ніж у 2020 році та в 1,5 рази більше ніж в 2021 році. Таке явище свідчить про якісно організований процес реалізації продукції, котрим займається безпосередньо директор підприємства. Завдяки даному процесу ТОВ «Кристал-2008» вдалося у звітному році збільшити вартість чистого прибутку в 24 рази, що є дуже якісним показником і свідчить про досягнення основної мети діяльності досліджуваного підприємства – максимізації прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції.

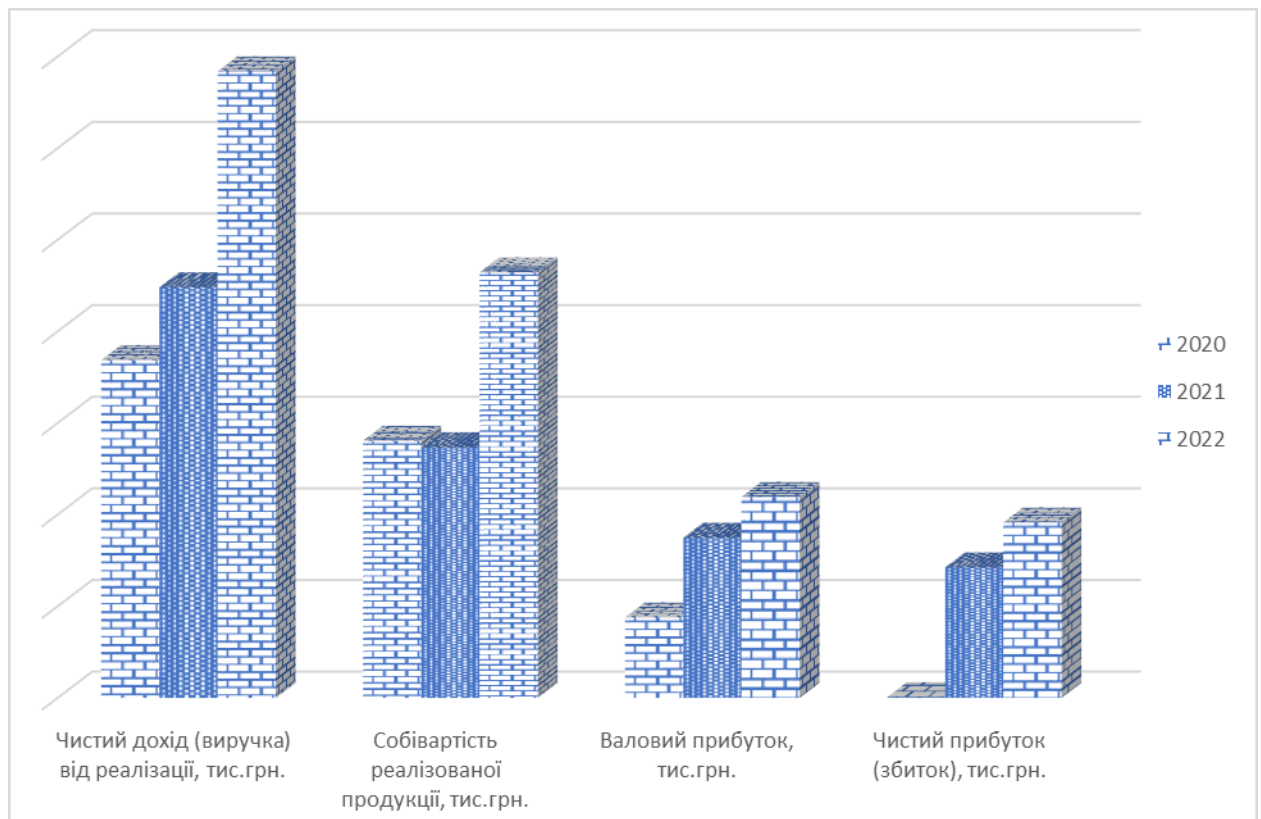

Рис 2.2 Економічна ефективність діяльності ТОВ "Кристал - 2008" за 2020 - 2022 роки

Проведемо оцінку економічного потенціалу досліджуваного аграрного підприємства за останній рік за допомогою таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Оцінка економічного потенціалу ТОВ «Кристал – 2008»

Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення	
			абсолютне, (+,-)	відносне, %
1	2	3	4	5
1 Оцінка економічного потенціалу суб'єкта господарювання	x	x	x	x
1.1 Оцінка майнового стану	x	x	x	x
1.1.1 Сума господарських коштів, що знаходиться в розпорядженні підприємства, тис. грн.	956,50	1255,20	298,70	131,23

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5
1.1.2 Частка основних засобів у активах	0,37	0,38	0,01	102,02
1.1.3 Коефіцієнт зносу основних засобів	0,90	0,95	0,05	105,83
1.2 Оцінка фінансового стану	x	x	x	x
1.2.1 Коефіцієнт фінансової незалежності	0,80	0,98	0,18	122,50
1.2.2 Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,89	0,98	0,09	110,11
2 Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності	x	x	x	x
2.1 Оцінка прибутковості	x	x	x	x
2.1.1 Валовий прибуток, тис.грн.	1747,30	2195,30	448,00	125,64
2.1.2 Чистий прибуток, тис.грн.	1424,60	1917,00	492,40	134,56
2.1.3 Рентабельність виробничої діяльності, %	63,88	72,01	8,13	112,72
2.1.4 Рентабельність продажу, %	52,08	61,23	9,15	117,57

Дані наведені в таблиці 2.3 дають можливість зробити висновок, що економічний потенціал ТОВ «Кристал-2008» є досить високим. Коефіцієнтний аналіз свідчить про досить ефективне використання основних засобів на досліджуваному підприємстві. Прибутковість підприємства стабільно зростає, що свідчить про позитивну динаміку його розвитку.

Рівень рентабельності продажу збільшився на 9 %, що є гарним показником враховуючи складні часи функціонування сільського господарства наразі в нашій країні.

В цілому функціонування ТОВ «Кристал-2008» має досить правильний вектор розвитку про це свідчать позитивні результати проведеного аналізу

його діяльності, активами розпоряджається раціонально, що забезпечує якісне їх використання. Діяльність підприємства залежить від ефективних управлінських рішень, тому ми можемо сказати, що на досліджуваному нами підприємстві вони в розрізі теми нашого дослідження є саме такими.

2.4. Шляхи удосконалення аналізу основних засобів на підприємстві

Проведене нами дослідження сучасного стану теоретичних, методологічних та практичних аспектів аналізу основних засобів на підприємстві показало, що наявність та ефективність використання останніх є вкрай важливою для загального розвитку підприємства. На сьогодні в Україні чиним законодавством не передбачено обов'язкове проведення аналізу, але ми вважаємо що було б доцільним ввести певні рекомендації для його проведення із зазначенням методики розрахунку, що дозволить усім підприємствам орієнтуватись на певний шаблон при розрахунку ефективності використання основних засобів, визначенні їх наявності чи списанні.

Для оптимізації аналізу основних засобів на підприємстві в сучасній системі його проведення, доцільно здійснювати її через підвищення ефективності використання основних засобів. Такий процес можливий у декількох варіаціях:

- через технічне покращення засобів праці шляхом впровадження ІТ-технологій, оновлення техніки на більш сучасну, модернізацію устаткування та обладнання, автоматизацію процесу виробництва де використовують ОЗ, тощо;
- покращення часового інтервалу роботи машин і обладнання через мінімізацію строків ремонтних робіт, усунення невикористовуваних основних засобів (їх можна здати в оренду чи продати, тощо), використання сезонних ОЗ і в інших можливих варіаціях роботи на

- підприємстві для уникнення їх простою;
- удосконалення економічної політики підприємства відносно забезпечення і використання ОЗ за допомогою впровадження новітніх технологій, наукових розробок, зростання проектної продуктивності введених в експлуатацію основних засобів, збалансування матеріально-технічної бази ОЗ, мотивація працівників у покращенні оборотності основних засобів та їх доцільності використання;
 - покращення показника фондівдачі на підприємстві, шляхом реформування структури основних засобів до оптимального балансового рівня їх використання.

Усі вище перераховані можливості дадуть змогу підприємству покращити ефективність використання основних засобів. При своєчасно розпочатих процесах вдосконалення ефективності використання основних засобів керівництвом підприємства шанси на їх скорішу реалізацію значно більші.

Проведений нами аналіз практичних аспектів дає нам можливість для досліджуваного нами підприємства запропонувати методику проведення аналізу основних засобів її відображено у Додатках 12-13 кваліфікаційної роботи. Даний алгоритм проведення аналізу потрібно використовувати хоча б раз на рік після формування фінансової звітності підприємства, котра виступає одним із основних джерел інформації по досліджуваному нами питанню. Враховуючи, що підприємство маленьке проводити даний аналіз ми рекомендуємо бухгалтеру, але за певної мотивації його матеріальної чи моральної на розгляд директора підприємства відповідно до можливостей. Пропонувати залучення до штату нового працівника на сьогодні в такий важкий для країни час вважаємо не доцільним, бо це і для підприємства зайві фінансові витрати та зобов'язання.

Надані нами рекомендації із покращення аналізу основних засобів не є вкрай новими для економічної сфери підприємств, але про ці заходи часто забувають управлінці чи нехтують ними. Така недбалість приводить до

кричущих наслідків із постійними втратами основних засобів на підприємстві. А в даному випадку варто пам'ятати, що основні засоби є активами підприємства і мають безпосередній вплив на його життєдіяльність протягом усього фінансового та календарного року його існування.

Висновки до розділу 2

Дослідження сучасної системи аналізу основних засобів показали, що науковці відносяться дуже скрупульозно та відповідально до даного питання враховуючи вплив вище відмічених активів на життєдіяльність підприємства в цілому. Вивчення теоретичних аспектів дозволило окреслити мету та завдання аналізу основних засобів, а також визначити основні джерела інформації для його реалізації. На законодавчому рівні нашої країни проведення аналізу основних засобів не є обов'язковим, не існує навіть рекомендацій по даному процесу, що на нашу думку є недоліком. Проте представники законодавчої сфери признають аналіз основних засобів, як ефективний інструмент в управлінні підприємством, бо на основі його висновків можуть прийматись ефективні управлінські рішення.

Методологія аналізу основних засобів в сучасному її прояві бере за основу традиційні методи аналізу ОЗ. При цьому їх використання базується на послідовності дій та їх якісній реалізації. Обрання методики проведення аналізу є прерогативою аналітика. Проведення аналізу основних засобів обов'язково включає в себе аналіз наявності ОЗ, ефективності їх використання та вплив інших факторів із ними пов'язаних, котрі можуть мати вплив на діяльність підприємства через основні засоби. Проведення аналізу основних засобів дозволяє виявити можливі ризики та недоліки їх використання і уникнути їх у подальшому функціонуванні підприємства, що покращить його діяльність в цілому.

Практичні аспекти аналізу основних засобів досліджувались на базі ТОВ «Кристал – 2008». Дане підприємство мало протягом останніх трьох

років у складі своїх активів майже сорок відсотків основних засобів, що свідчить про доцільність проведення аналізу основних засобів на даному підприємстві. Проведений нами практичний аналіз показав, що кількість земель у користуванні підприємства залишалась незмінною протягом року. Усі вони використовуються для вирощування зернових, бобових та технічних культур. Авансований капітал у звітному році збільшився в 1,7 рази порівняно із базисним, що показує про покращення потенційних можливостей підприємства з виробництва продукції та отримання прибутку. Вартість власного капіталу ТОВ «Кристал-2008» у 2022 році теж зросла майже у півтора рази, що є позитивним явищем для підприємства і надає йому можливість покращити свою стабільність функціонування. За досліджуваний період спостерігаємо поступове зростання вартості оборотних активів, дане явище пояснюється збільшенням грошових надходжень та даний процес дає поштовх для розширення сфери діяльності підприємства.

Необоротні активи підприємства останні роки представлені були основними засобами, при цьому вартість основних засобів мала позитивну динаміку збільшення. Їх вартість в 2022 році зросла в 1,7 рази це є позитивним явищем і свідчить про покращення кредитоспроможності підприємства на звітний рік. Капіталоозброєність праці також збільшилась в 2022 році на 291,7 тис.грн., що свідчить про покращення забезпеченості кожного працівника підприємства капіталом. Досліджуване підприємство є малим і має невелику кількість працівників проте на звітний рік вона зросла на одну особу. ТОВ «Кристал-2008» в 2022 році змогло отримати чистого доходу від продажу продукції в 1,9 рази більше ніж у 2020 році та в 1,5 рази більше ніж в 2021 році. Таке явище свідчить про якісно організований процес реалізації продукції, котрим займається безпосередньо директор підприємства. Завдяки даному процесу ТОВ «Кристал-2008» вдалося у звітному році збільшити вартість чистого прибутку в 24 рази, що є дуже якісним показником і свідчить про досягнення основної мети діяльності досліджуваного підприємства – максимізації прибутку від реалізації

сільськогосподарської продукції. Коефіцієнтний аналіз свідчить про досить ефективне використання основних засобів на досліджуваному підприємстві. Прибутковість підприємства стабільно зростає, що свідчить про позитивну динаміку його розвитку. Рівень рентабельності продажу збільшився на 9 %, що є гарним показником враховуючи складні часи функціонування сільського господарства наразі в нашій країні. В цілому функціонування ТОВ «Кристал-2008» має досить правильний вектор розвитку про це свідчать позитивні результати проведеного аналізу його діяльності, активами розпоряджається раціонально, що забезпечує якісне їх використання.

Проведений нами аналіз практичних аспектів дає нам можливість для досліджуваного нами підприємства запропонувати методику проведення аналізу основних засобів. Даний алгоритм проведення аналізу потрібно використовувати хоча б раз на рік після формування фінансової звітності підприємства, котра виступає одним із основних джерел інформації по досліджуваному нами питанню. Враховуючи, що підприємство маленьке проводити даний аналіз ми рекомендуємо бухгалтеру, але за певної мотивації його матеріальної чи моральної на розгляд директора підприємства відповідно до можливостей. Пропонувати залучення до штату нового працівника на сьогодні в такий важкий для країни час вважаємо не доцільним, бо це і для підприємства зайві фінансові витрати та зобов'язання.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту основних засобів на підприємстві

Фінансова стабільність підприємства є вкрай важливою для його ефективного функціонування в умовах нестабільного сьогодення. Керівники підприємств різних форм власності та напрямків діяльності прагнуть використовувати оптимально активи підприємства розуміючи, що більшість із них є основними ланками життєдіяльності підприємства. Для досягнення такої тенденції у більшості країн світу використовують аудит, як інструмент аргументації невідповідностей чи навпаки, достовірності проведених операцій із основними засобами на підприємстві.

Більшість підприємств в сучасній системі їх існування прагнуть отримувати своєчасну і достовірну інформацію про стан справ із основними засобами, бо саме во є одним із фундаментальних активів підприємства й надають можливість формуванню підтримувати свою кредитоспроможність в ринкових умовах. Процес аудиту основних засобів передбачає перевірку господарських операцій пов'язаних із основними засобами на підприємстві. При цьому дану перевірку зазвичай ініціює саме підприємство і висновок про результативність проведених досліджень також висловлює підприємство.

Вчені Будько О.В., Корнієнко О.В. [19, с.79] дають визначення аудиту, як процесу вивчення, співставлення, визначення достовірності і правомірності усіх господарських операцій в системі бухгалтерського обліку підприємства в яких задіяні основні засоби за певний період часу.

Науковці Рябчук О.Г., Корнійчук О.О. [60] відмічають, аудит основних засобів на підприємстві є процесом зорієнтованим на оптимізацію діяльності підприємства шляхом проведення перевірки та виявлення

недоліків, а також рекомендацій по їх усуненню. При цьому виникати вони можуть за різних факторів як зовнішніх, так і внутрішніх. Найбільш розповсюдженими є фактори пов'язані з інфляцією, що впливає на вартість основних засобів та їх використанням, зносом, ліквідацією.

Науковці Бурлан С.А., Руденко Н.О. зазначають, що покращення виробничого процесу на підприємстві має безпосередній взаємозв'язок із складовими його управління, а одним із обов'язкових його складових є контроль, котрий може здійснюватися у вигляді проведення аудиту [20, с.36].

Аудит як різновид контролю є досить популярним серед великих підприємств нашої країни, за його допомогою можна прослідкувати усі процеси, що відбувались протягом існування основного засобу. На рівні країни регулювання даного процесу відбувається на основі закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" [4], ПКУ [2], Міжнародними стандартами аудиту [10], тощо.

Метою проведення аудиту основних засобів на підприємстві можна відмітити процес перевірки достовірності первинної документації бухгалтерського обліку, повноти й своєчасного відображення їх у системі обліку, згідно до облікової політики підприємства, а також законності даних операцій. Відносно до визначеної мети можна відобразити наступні завдання аудиту основних засобів:

- дослідження відповідності формування та передачі первинних документів по основним засобам законодавству нашої країни;
- законність і правдивість відображення операцій із основними засобами в системі обліку на підприємстві;
- співставлення і перевірка відповідності даних аналітичного й синтетичного обліку ОЗ;
- визначення вартісного та кількісного обсягів основних засобів власних та орендованих;
- перевірка наявності картотеки та інвентарних номерів по досліджуваним активам в системі ведення бухгалтерського обліку на

підприємстві;

- визначення доцільності та достовірності нарахування амортизації основних засобів на підприємстві із визначенням методу та відповідністю його актуальності;

- визначення достовірності проведеної інвентаризації основних засобів на підприємстві;

- перевірка правильності відображення ОЗ у звітній документації підприємства [19, с.80].

При якісному та структурованому виконанні прописаних вище завдань досягнення мети аудиту основних засобів буде виконано. Відповідальність за це лежить на плечах аудитора, який здійснює перевірку.

Сучасна система аудиту передбачає можливість його проведення, як аудиторською фірмою, так і незалежним аудитором. Але в обох випадках має бути законодавчий документ який надає можливість ведення даної діяльності: міжнародний сертифікат, ліцензія, тощо. Такий аудит є зовнішнім аудитом. Проте існує також внутрішній аудит, його можна проводити на підприємстві самостійно працівником даного формування. Даний вид аудиту може використовуватись планово чи за потреби. Який вид проведення аудиту обрати управлінський склад підприємства вирішує самостійно. Але результати внутрішнього аудиту не завжди є правомірними в певних ситуаціях. Тому потрібно враховувати ці законодавчі аспекти.

Професор Огійчук М.Ф. [53, с.102] відмічає, що аудит активів на підприємстві має послідовний характер і потребує концентрації часу та зусиль для досягнення поставленої мети його проведення. Ефективним можна вважати аудит проведений на основі розробленої і дотриманої методології, із досягненням поставленої мети через виконані завдання для її досягнення.

Аудиторська діяльність в нашій країні за останні роки стала більш поширеною і має напрямки зростання, що пояснюється актуальністю її в скрутні економічні часи і потребою визначення наявного стану основних

засобів на підприємстві. Усе більша кількість власників, директорів та управлінців розуміють, що даний процес є досить дієвим при вирішенні багатьох питань і його окупність є безперечною.

Підводячи підсумок можна відмітити, що актуальність використання даного процесу у життєдіяльності кожного підприємства залежить від його потреб та законодавчих вимог. Але якщо проведення аудиту не є вимогою на законодавчому рівні для проведення його, то це доцільно робити тільки за вимогою керівництва.

3.2. Методологічні засади аудиту основних засобів на підприємстві

Особливості проведення аудиту основних засобів на підприємстві показують на скільки важливо мати стратегію його проведення, бо саме від цього залежить яким чином і на якому рівні буде проведено даний процес на підприємстві. Методологія дозволяє впоратись із цим завданням управлінського значення. Аудит основних засобів починається з його організації, проводить її за розпорядженням керівника відповідальна особа із працівників фінансово-економічної служби. При цьому вирішуються питання виду аудиту, обирається фірма чи аудитор, розробляється наказ на його проведення із зазначенням строків, етапів, тощо [60].

До основних методів при проведенні аудиту основних засобів варто віднести:

- органолептичні, до них можна віднести такі процеси перевірки як інвентаризація, службове розслідування, експертиза, тощо;
- аналітичні (розрахункові), до них належить економічний аналіз, економіко-математичне моделювання, статистичні розрахунки, тощо;
- документальні, це може бути групування чи вивчення документації за об'єктом аудиту [29, с.58].

В цілому в сучасній літературі методику аудиту розглядають у певній послідовності при цьому її коригування залежить від підприємства.

Найперше досліджується облікова політика підприємства, залежно від об'єкту аудиту звертається особлива увага саме на аспекти даної ділянки обліку на підприємстві. В нашому випадку це дослідження видів ОЗ, їх класифікація. Основні складові організації аудиту ОЗ відображено в Додатку 14 кваліфікаційної роботи.

Наступним кроком за типовою методикою є перевірка наявності та правильності оформлення внутрішніх нормативних документів для ведення бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві. Первинна документація має бути наявною та відповідати вимогам чинного законодавства України. Майже всі первинні документи із обліку основних засобів оформлюють за типовими шаблонами, аудитор перевіряє відповідність даних та оформлення цих документів. На основі даного дослідження аудитор має змогу сформулювати певне уявлення про стан організації обліку на підприємстві.

Далі доцільним є перегляд результатів проведення інвентаризації основних засобів за досліджуваний період. При цьому вивчають на скільки достовірно та правильно реалізовано цей процес, також перевіряють правильність оформлення результатів інвентаризації основних засобів комісією [19, с.82].

Важливою є перевірка списання основних засобів це дозволяє аудитору чітко визначити, яким методом списання відбувається прямим чи не прямим. Встановити причини даного списання і чи відповідають вони діючому законодавству нашої країни. Також, аудитору потрібно звернути увагу на правомірність створеної комісії із списання ОЗ. А також наявність договорів по матеріально відповідальним особам, тощо.

Далі аудитором може визначатись збалансованість та достовірність ведення аналітичного і синтетичного обліку основних засобів. Визначається співставність відпрацьованих в обліку операцій із основними засобами до фінансової звітності підприємства. При цьому усі недоліки відображаються у аудиторських записах для подальшого їх використання [22, с.18].

Подальші дії аудитора залежать від видів використання основних засобів на підприємстві. Які операції проводять так і планують наступні дії аудитора розглядаючи їх взаємозв'язок із іншими операціями.

Якщо розглядати проведення аудиту основних засобів в методологічному аспекті більш вузько, то можна даний процес поділити на чотири основних етапи: підготовчий, початковий, основний та заключний. На початковому потрібно провести дослідження системи внутрішнього контролю основних засобів. Прорахувати методи перевірки та скласти програму проведення аудиту. Початковий аудит проводять на основі результатів внутрішньої системи контролю. Наступний етап передусе перевіряє правильності відпрацьованих операцій із основними засобами. Досліджуються процеси, визначаються аудиторські докази, тощо. На завершальній стадії аудитор підводить підсумки та формує аудиторський висновок [42, с.19].

Важливим при проведенні аудиту є визначення вартості і кількості основних засобів на підприємстві на початок періоду та в динаміці за весь період. Відштовхуючись від цих даних можна зробити подальший стратегічний план у вигляді програми і плану аудиту в розрізі дій аудитора.

Якщо бухгалтер підприємства проводив переоцінку потрібно обов'язково перевірити її показники за допомогою різних видів дослідження, для розуміння того чи вірними є подальше проведення господарських операцій у яких задіяні ці показники.

Вчений Шинкаренко Д.В., Беренда Н.І. [70, с.181] відмічає у своїх працях, що сучасні направлення науковців у дослідженні методології аудиту основних засобів потребують нових підходів, адже більшість із них є не достатньо інформатизованими для використання в умовах існуючої системи віддаленої роботи. А саме така технологія сучасного ведення бухгалтерського обліку і взагалі підприємства набирає оборотів на сьогодні.

Ми погоджуємось із цією точкою зору, дійсно економіка нашої країни переживає складні часи та дійсно існує потреба у оптимізації аудиту.

Яким чином поліпшити цей процес є питанням актуальним. Аудит основних засобів надає можливість підприємству в сьогоденні мати розуміння економічного стану його основного виду активів, котрий забезпечує кредитоспроможність даного формування в економіці будь якої країни світу. Маючи на своєму балансі основні засоби підприємство отримує можливість оформлення за необхідності кредиту під їх заставу, що надає можливість подальшого розвитку потенційних його можливостей.

3.3. Практичні аспекти аудиту основних засобів на підприємстві

Дослідження практичних аспектів аудиту основних засобів на досліджуваному агроформуванні варто розпочати із системи внутрішнього контролю даного виду активів на підприємстві. ТОВ «Кристал-2008» не має відповідної системи контролю, аудит в жодному його виді протягом трьох останніх років на підприємстві не проводився. Регулювання надходження, переміщення, зміни стану, амортизації, ліквідації, тощо основних засобів відбувається лише головним бухгалтером при обліку даних операцій та формуванні фінансової звітності. Враховуючи невелику кількість даних активів на ТОВ «Кристал-2008» потрібно розуміти, що витрати на проведення зовнішнього аудиту будуть невеликі, а внутрішній можна окупати мотиваційними винагородами для особи, що буде його проводити на підприємстві. Це можуть бути фінансові заохочення, вихідні дні чи додаткова відпустка. Для більшого розуміння процесу аудиту основних засобів на ТОВ «Кристал-2008» ми проведемо його в практичному аспекті і окреслимо основні елементи в розрізі їх використання на даному аграрному підприємстві за останній рік. Організація аудиту основних засобів на ТОВ «Кристал-2008» починається із формування наказу директором підприємства у якому відмічають доцільність його проведення, вид аудиту, строки та відповідальних осіб. Розглянемо структуру організації даного процесу на рис 3.1.

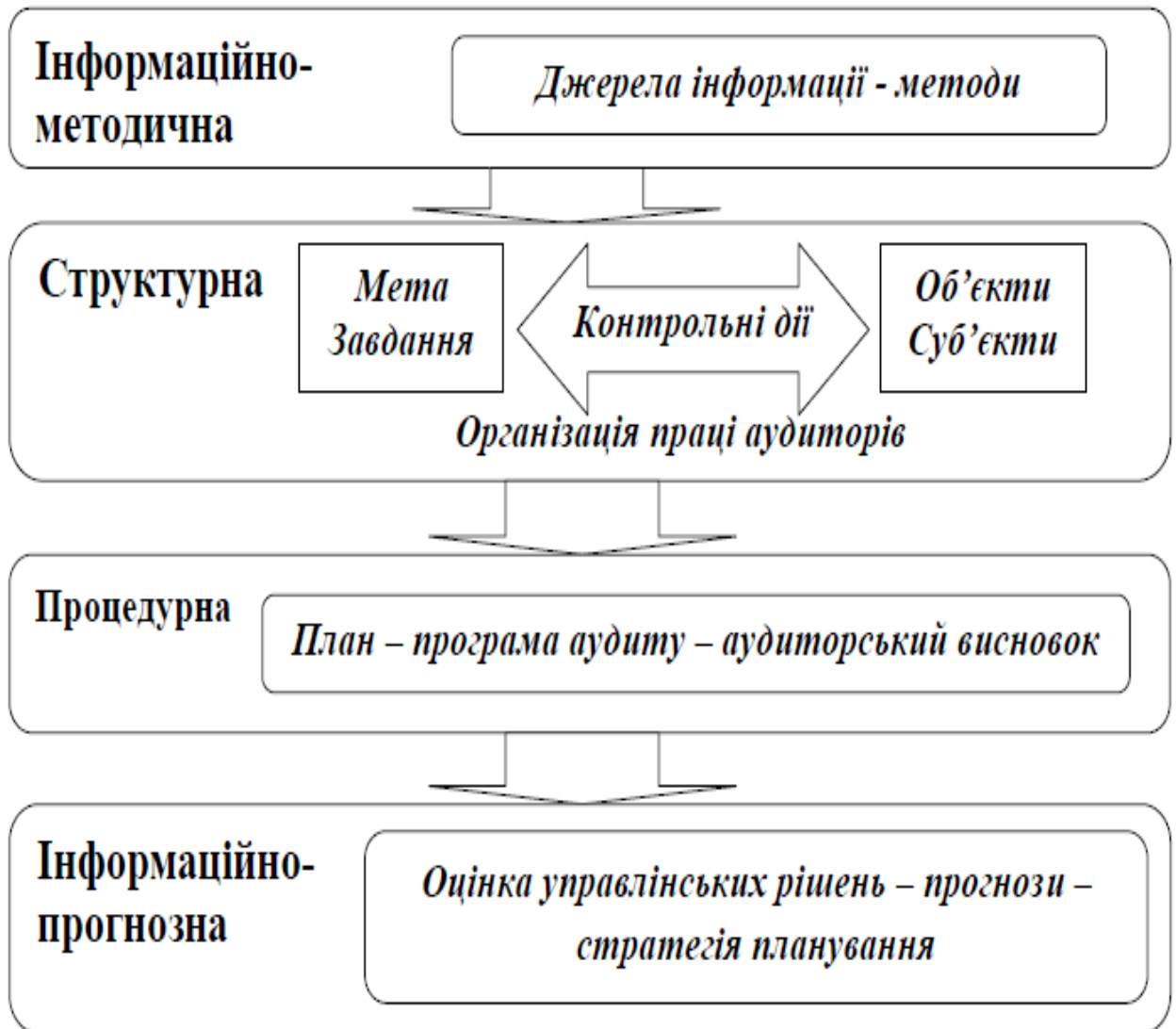

Рис. 3.1 Основні складові організації аудиту основних засобів на ТОВ «Кристал-2008»

Ми проведемо проектно зовнішній аудит основних засобів за останній рік функціонування підприємства. На основі наказу директора обираємо аудиторську фірму, котра буде задовольняти нас за параметрами.

Ми обрали аудиторську фірму ТОВ «КУБ» дане підприємство більше десяти років надає послуги із аудиту за усіма видами діяльності підприємств, має можливість проведення перевірок за віддаленою системою, що є дуже зручним для досліджуваного нами підприємства.

Далі для оцінки системи внутрішнього контролю основних засобів аудитор проводить тестування, зразок анкети проілюстровано в таблиці 3.1 даної кваліфікаційної роботи.

Таблиці 3.1

Тест системи обліку основних засобів підприємства

Аудиторська фірма ТОВ «КУБ»Підприємство ТОВ «Кристал – 2008»Період, що перевіряється 01.01.2022 - 31.12.2022

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Ні	Так	Інформація відсутня	
1	2	3	4	5	6
1.	Чи проведена класифікація основних засобів згідно з планом рахунків?		✓		
2.	Чи зараховуються за первісною вартістю придбані (споруджені) основні засоби?		✓		
3.	Чи збільшується первісна вартість основних засобів на суму витрат, пов'язаних із їх поліпшенням?			✓	
4.	Чи проводиться переоцінка основних засобів, якщо остаточна вартість об'єкта більше ніж на 10% відрізняється від справедливої вартості на дату балансу?		✓		
5.	Справедлива вартість визначається на основі: - експертної оцінки; - результатів роботи внутрішньої комісії підприємства; - висновків бухгалтерії; - інших джерел	✓			
6.	Інформація про зміни первісної вартості та суми зносу заноситься у реєстри аналітичного обліку на основі: - відомості переоцінки; - висновку експерта; - бухгалтерських довідок; - інших документів	✓			
7.	Чи підлягають обов'язковій переоцінці повністю використані основні засоби та нематеріальні активи, які використовуються у господарській діяльності підприємства?	✓			
8.	Справедлива вартість переоцінених основних засобів та нематеріальних активів підтверджується: - експертною оцінкою; - прайс-листами; - довідками, рахунками заводу-виробника;* - іншими документами?			✓	

Продовження таблиці 3.1

9.	Чи ведеться облік основних засобів із застосуванням типових форм первинних документів?		✓		Виписка з наказу про облікову політику
10.	Чи нараховується амортизація впродовж усього терміну використання об'єкта?		✓		Виписка з наказу про облікову політику
11.	За яким методом нараховується амортизація основних засобів: а) прямолінійним; б) зменшення залишкової вартості; в) прискореного зменшення;				Виписка з наказу про облікову політику
12.	При застосуванні норм і методів податкового законодавства щодо нарахування амортизації чи проводиться окремо розрахунок для потреб фінансового обліку?			✓	
13.	Чи змінювався протягом звітного періоду метод нарахування амортизації?	✓			
14.	Ким приймається рішення про ліквідацію, продаж основних засобів: - керівником; - технічною комісією; - іншою особою?		✓		
15.	Чи проводиться інвентаризація основних засобів, згідно з НП(С)БО 7?		✓		

Виконав Миронов О.В.

Перевірив Когут Ю.Р.

Проведене тестування показало, що внутрішня система контролю ОЗ на ТОВ «Кристал-2008» проводиться на базі бухгалтерського обліку шляхом проведення інвентаризації основних засобів в кінці 2022 року. Після оцінки внутрішнього контролю аудитор переходить на етап планування і за його результатами планує план проведення аудиту, його проілюстровано в таблиці 3.2 кваліфікаційної роботи. Даний документ надає можливість проектувати подальші дії аудитора в процесі перевірки основних засобів на досліджуваному підприємстві. Також для раціоналізації перевірки розробляється програма аудиту проект її для нашого підприємства розроблено та відображено у Додатку 15.

Таблиця 3.2

План аудиту основних засобів на ТОВ «Кристал – 2008»

Аудиторська фірма ТОВ «КУБ»Підприємство ТОВ «Кристал – 2008»Період, що перевіряється 01.01.2022 - 31.12.2022Запланований аудиторський ризик середнійЗапланована суттєвість 10000 грн.

№	Заплановані види робіт	Виконавець	Період перевірки	Примітки
1	2	3	4	5
1.	Звірка даних реєстрів обліку основних засобів з даними головної книги.	Миронов О.В.	26 січня 2023 р.	
2.	Перевірка наявності первинної документації за всіма господарськими операціями з основними засобами	Миронов О.В.	26 січня 2023 р.	
3.	Перевірка наявності установчих документів на придбання і продаж (передачу) основних засобів.	Миронов О.В.	27 січня 2023 р.	
4.	Перевірка санкціонування операцій з основними засобами.	Когут Ю.Р.	27 січня 2023 р.	
5.	Перевірка правильності проведення, документального оформлення і відображення в обліку результатів інвентаризації основних засобів	Когут Ю.Р. Миронов О.В.	28 січня 2023 р.	
6.	Перевірка правильності визнання основних засобів	Миронов О.В.	29 січня 2023 р.	
7.	Перевірка правильності здійснення класифікації основних засобів	Миронов О.В.	30 січня 2023 р.	
8.	Перевірка формування первісної вартості основних засобів та своєчасності їх оподаткування	Миронов О.В.	31 січня 2023 р.	
9.	Визначення первісної вартості кожного з об'єктів, які входять до складу комплексу основних засобів	Миронов О.В.	01 лютого 2023 р.	
10.	Перевірка обґрунтованості та відображення в обліку витрат на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення основних засобів	Когут Ю.Р.	02 лютого 2023 р.	
11.	Перевірка правильності проведення переоцінки основних засобів	Когут Ю.Р.	03 лютого 2023 р.	
12.	Перевірка документального оформлення та відображення в обліку результатів переоцінок основних засобів	Когут Ю.Р.	04 лютого 2023 р.	
13.	Перевірка нарахування амортизації основних засобів та її віднесення на відповідні рахунки витрат	Когут Ю.Р.	05 лютого 2023 р.	

Продовження таблиці 3.2

14.	Виявлення об'єктів основних засобів, за якими не нараховується амортизація	Миронов О.В.	06 лютого 2023 р.	
15.	Виявлення повністю амортизованих об'єктів основних засобів, які знаходяться в експлуатації, але амортизація по них не нараховується	Миронов О.В.	07 лютого 2023 р.	
16.	Перевірка правильності ліквідації основних засобів у зв'язку з їх повним зносом або пошкодженням	Миронов О.В.	08 лютого 2023 р.	
17.	Перевірка своєчасності відображення в обліку вибуття основних засобів	Миронов О.В.	08 лютого 2023 р.	
18.	Перевірка правильності відображення в обліку операцій з основними засобами, які мають нульову вартість, але можуть експлуатуватись або у інший спосіб принести економічну вигоду підприємству	Миронов О.В.	09 лютого 2023 р.	
19.	Групування і систематизація виявлених недоліків	Когут Ю.Р.	09 лютого 2023 р.	
20.	Формулювання висновків за результатами аудиту	Когут Ю.Р.	09 лютого 2023 р.	

Виконав Миронов О.В.

Перевірив Когут Ю.Р.

Як бачимо план та програма аудиту відображають перелік аудиторських процедур, котрі потрібні для проведення аудиту. Далі аудитор проводить перевірку починаючи її із дослідження надходження основних засобів на підприємство. Потім в аналогічному порядку розглядаються усі інші операції пов'язані із обліком основних засобів. Аудитор за допомогою аудиторських документів, які сам розробляє проводить повноцінну перевірку ефективності використання основних засобів на ТОВ «Кристал – 2008» ці документи представлені у Додатках 16-19.

За результатами проведеного аудиту формується аудиторський висновок. Проект даного документу представлений нами у Додатку 20 кваліфікаційної роботи. Аудиторський висновок за результатами проведеної перевірки є позитивним, що підтверджує законність використання основних засобів. До недоліків було віднесено розбіжність за причини неуважності бухгалтера. В цілому ведення обліку основних засобів на

ТОВ «Кристал – 2008» є нормальному економічному стані, хоч і потребує постійного моніторингу для уникнення помилок.

3.4. Шляхи удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві

Проведені нами дослідження дозволяють зробити висновок, що дійсно для ТОВ «Кристал – 2008» раціональність придбання та використання основних засобів є досить важливою і для цього потрібно постійно контролювати дані процеси. Ми пропонуємо на ТОВ «Кристал – 2008» проводити внутрішній аудит основних засобів. Вивчивши практику даного процесу у світі та в нашій країні пропонуємо проводити його за програмою наведеною у таблиці 3.3.

Запропонована програма поділяється на чотири етапи перевірки:

- підготовчий;
- фізична перевірка;
- основний етап;
- заключний.

Для кожного етапу повинні бути сформульовані конкретні цілі і задачі аудиту основних засобів і аудиторські процедури, пов'язані з цими задачами. Для відповідного проведення перевірки формується список аудиторських доказів, що надаються підприємством. Такий список містить у собі пакет документів від статуту підприємства та його звітності до робочої документації попереднього аудитора.

Проведений внутрішній аудит дасть підприємству можливість своєчасно виявити помилки та усунути їх.

В процесі внутрішнього аудиту забезпеченості підприємств основними засобами та ефективності їх використання слід застосовувати методи економічного аналізу. За їх допомогою оцінюють стан основних засобів на підприємстві, визначають чинники, що сприяють підвищенню ефективності управління ними.

Таблиця 3.3

Програма внутрішньої аудиторської перевірки основних засобів

Етапи аудиторської перевірки	Основні завдання внутрішнього аудита наявності та руху основних засобів	Аудиторські процедури	Аудиторські докази
Підготовчий	Оцінка систем контролю і бух обліку наявності та руху основних засобів, визначення аудиторського ризику, планування аудиту наявності та руху основних засобів	Вивчення матеріалів попередньої аудиторської перевірки, документальної внутрішньої перевірки	Звіт попередньої перевірки, інвентаризаційні картки, дані синтетичного та аналітичного обліку
Фізичної перевірки	Оцінка достовірності результатів проведення інвентаризації основних засобів	Спостереження за проведенням інвентаризації основних засобів, вибіркова перевірка її результатів	Матеріали інвентаризації, облікові записи
Основний	Контроль оцінки основних засобів, встановлення їх належності, перевірка достовірності облікових записів та залишків на Балансі, перевірка правильності нарахування зносу і визначення витрат на ремонт основних засобів	Співставлення даних інвентаризації, синтетичного та аналітичного обліку наявності та руху основних засобів, перевірка арифметичних підрахунків та їх аналіз	Акти інвентаризації, первинна документація, облікові регістри синтетичного та аналітичного обліку, Баланс
Заключний	Складання внутрішнього аудиторського звіту	Систематизація і обґрунтування отриманої інформації про основні засоби та їх аналіз, складання внутрішнього аудиторського звіту	Робоча документація, яка була складена на етапах перевірки

Таким чином, внутрішні аудитори можуть захистись від помилок і зловживань, визначити ризикованість операцій та усунути майбутні недоліки, виявити та ліквідувати слабкі сторони в системі управління. При цьому, сфера діяльності внутрішнього аудитора і методика самої перевірки подібні до тих, які використовуються зовнішнім аудитором, з тією різницею, що контроль внутрішнього аудитора спрямований не лише на фінансову звітність і бухгалтерський облік. Внутрішній аудит передбачає попередній контроль на стадії розгляду первинних документів, під час візування договорів, наказів, тощо. У такому разі внутрішній аудит претендує на роль профілактичного заходу. Введення на ТОВ «Кристал - 2008» внутрішнього аудиту сприятиме підвищенню ефективності організації обліку основних засобів.

Висновки до розділу 3

Проведене нами дослідження дає можливість зробити висновок, що процес аудиту основних засобів є функцією контролю в системі управління підприємством. Враховуючи, що зазвичай досить значущу частку активів підприємство відводить на основні засоби, потреба у їх перевірці від початкової стадії до кінцевої їхнього життєвого циклу є дуже актуальною. Тому розвиток і модифікація аудиту основних засобів в умовах непростого сьогодення для нашої країни є вкрай важливими. Проведене дослідження показало, що у нашій країні в цілому система аудиту має активний розвиток і користується популярністю серед великих та середніх підприємств. Проте малі та мікро підприємства рідко проводять даний захід.

Методологія аудиту основних засобів наразі є традиційною у своєму формуванні та використанні. Основними методами при проведенні аудиту основних засобів є:

- органолептичні;
- аналітичні (розрахункові);

- документальні.

Практичні аспекти аудиту основних засобів нами було розглянуто на базі досліджуваного підприємства ТОВ «Кристал – 2008». Досліджуване підприємство не є винятком в структурі активів основні засоби займають більше сорока відсотків, тому їх аудит є доречним для підприємства. На ТОВ «Кристал – 2008» аудит ОЗ раніше не проводився жодного разу. Основним інструментом контролю за операціями із основними засобами була інвентаризація. Нами було проведено проектний зовнішній аудит основних засобів на ТОВ «Кристал – 2008». Розроблено план та програму аудиту, основні аудиторські документи для даного процесу, що дозволило провести аудит та сформуванню позитивний аудиторський висновок. Під час аудиту було виявлено розбіжність у веденні обліку основних засобів на 100 грн, проте це є помилкою бухгалтера котрий через перевтому не помітив цього. В цілому облік ведення основних засобів на ТОВ «Кристал – 2008» відповідає вимогам чинного законодавства.

Для покращення обліку основних засобів та системи управління ними пропонуємо проводити на ТОВ «Кристал – 2008» щорічний внутрішній аудит основних засобів. Проводити його може головний бухгалтер із використанням запропонованої нами програми внутрішнього аудиту. Така контрольна міра дозволить покращити управлінські напрямки в системі бухгалтерського обліку підприємства в цілому, адже наявність основних засобів та економічно ефективно їх використання є запорукою платоспроможності підприємства.

Сучасна система аудиту основних засобів має за основу традиційну систему його проведення, але враховуючи постійні нестабільні умови існування нашої країни наразі є доцільним використовувати системи ІТ-технологій у проведенні аудиту. Такі підходи дозволять знизити фінансові та трудові ресурси підприємства при цьому не зменшуючи ефективність самого аудиту основних засобів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене нами дослідження теоретичних аспектів бухгалтерського обліку основних засобів дає змогу зробити висновок, що досліджуване питання є достатньо розглянутим на теоретичному рівні як міжнародними, так і вітчизняними науковцями. На законодавчому рівні регулювання обліку основних засобів відбувається на основі чинної законодавчої бази, яка у повному обсязі розкриває усі питання ведення обліку основних засобів на аграрному підприємстві.

Проте спірним до сьогодні є питання визначення ОЗ в ПКУ та НП(С)БО. Згідно до п.5 НП(С)БО 7 всі активи, які обліковано на рахунках 10 є основними засобами на підприємстві [7]. ПКУ при цьому визнає ОЗ тільки актив вартістю більше 20 тис. грн. [2]. Вирішення даного проблемного питання, на нашу думку, потрібно починати з діалогу між владою та стейкхолдерами даної сфери бізнесу. І вже враховуючи усі елементи проведених перемовин формувати методологію вирішення даного питання на державному рівні.

Розглянуті нами питання методології обліку основних засобів показали, що даний процес починається з організації бухгалтерського обліку який документально відображається в наказі Про облікову політику підприємства. Відповідальність за розробку і використання даного документу належить головному бухгалтеру та керівнику підприємства. Основними елементами бухгалтерського обліку основних засобів є підготовка первинної документації, а також аналітичний і синтетичний облік. Важливим регулюючим елементом є інвентаризація основних засобів, а також результативним відображення показників ОЗ у фінансовій звітності підприємства.

Практичне ведення обліку основних засобів ми розглядали на прикладі аграрного підприємства ТОВ «Кристал-2008». Спеціалізація даного

підприємства вирощування зернових, бобових та олійних культур. Досліджуване підприємство є платником єдиного податку, а процес ведення обліку на підприємстві організовано за допомогою програми Excel, первинні документи оформлюють відповідно до типових. Основними із таких для ведення обліку основних засобів на ТОВ «Кристал-2008» є акти прийому-передачі, накладні, акти введення в експлуатацію, акти переміщення, акти зміни якісного стану, акти списання, тощо. Синтетичний та аналітичний облік основних засобів на досліджуваному агроформуванні ведуть на 10 рахунку кореспондуючи його з іншими в залежності від виду господарської операції. В цілому варто відмітити, що процес ведення бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Кристал-2008» відповідає вимогам чинного законодавства і до недоліків можна віднести лише форму ведення обліку яка є вже застарілою в умовах сьогодення.

Для усунення виявлених нами недоліків ми пропонуємо для досліджуваного агроформування проект наказу Про облікову політику підприємства у якому чітко прописано усі нюанси ведення бухгалтерського обліку основних засобів, методи нарахування амортизації, підстави зносу, ліквідації ОЗ, відповідальних осіб за цей процес.

Для покращення форми обліку ми пропонуємо ТОВ «Кристал-2008» програму «BAS Малий бізнес в хмарі». Майнові права власності даної програми має польська компанія NetHelp. Вартість програми для агропідприємств із прописаними модулями спеціалізації агрокомплексу відповідно до нашої країни починається із дев'яти тисяч гривень.

В залежності від потреб підприємства їх можна додавати, змінювати чи видаляти. При купівлі даної програми досліджуване підприємство отримує налаштування інтеграцій і перший місяць повного супроводу безкоштовно. За необхідності можна перейти з хмарного сервісу у звичайний стаціонарний. Оформити заявку та купити програму можна також онлайн на сайті розробника. Нами представлено схему організації обліку основних засобів із використанням програми «BAS Малий бізнес в хмарі» на ТОВ «Кристал-

2008» для більшого розуміння, як реалізувати нашу пропозицію керівництву досліджуваного аграрного підприємства. Реалізація наданих нами пропозицій дозволить покращити економічну ефективність ведення бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві.

Дослідження сучасної системи аналізу основних засобів показали, що науковці відносяться дуже скрупульозно та відповідально до даного питання враховуючи вплив вище відмічених активів на життєдіяльність підприємства в цілому. Вивчення теоретичних аспектів дозволило окреслити мету та завдання аналізу основних засобів, а також визначити основні джерела інформації для його реалізації. На законодавчому рівні нашої країни проведення аналізу основних засобів не є обов'язковим, не існує навіть рекомендацій по даному процесу, що на нашу думку є недоліком. Проте представники законодавчої сфери признають аналіз основних засобів, як ефективний інструмент в управлінні підприємством, бо на основі його висновків можуть прийматись ефективні управлінські рішення.

Методологія аналізу основних засобів в сучасному її прояві бере за основу традиційні методи аналізу ОЗ. При цьому їх використання базується на послідовності дій та їх якісній реалізації. Обрання методики проведення аналізу є прерогативою аналітика. Проведення аналізу основних засобів обов'язково включає в себе аналіз наявності ОЗ, ефективності їх використання та вплив інших факторів із ними пов'язаних, котрі можуть мати вплив на діяльність підприємства через основні засоби. Проведення аналізу основних засобів дозволяє виявити можливі ризики та недоліки їх використання і уникнути їх у подальшому функціонуванні підприємства, що покращить його діяльність в цілому.

Практичні аспекти аналізу основних засобів досліджувались на базі ТОВ «Кристал – 2008». Дане підприємство мало протягом останніх трьох років у складі своїх активів майже сорок відсотків основних засобів, що свідчить про доцільність проведення аналізу основних засобів на даному підприємстві. Проведений нами практичний аналіз показав, що кількість

земель у користуванні підприємства залишалась незмінною протягом року. Усі вони використовуються для вирощування зернових, бобових та технічних культур.

Авансований капітал у звітному році збільшився в 1,7 рази порівняно із базисним, що показує про покращення потенційних можливостей підприємства з виробництва продукції та отримання прибутку. Вартість власного капіталу ТОВ «Кристал-2008» у 2022 році теж зросла майже у півтора рази, що є позитивним явищем для підприємства і надає йому можливість покращити свою стабільність функціонування. За досліджуваний період спостерігаємо поступове зростання вартості оборотних активів, дане явище пояснюється збільшенням грошових надходжень та даний процес дає поштовх для розширення сфери діяльності підприємства.

Необоротні активи підприємства останні роки представлені були основними засобами, при цьому вартість основних засобів мала позитивну динаміку збільшення. Їх вартість в 2022 році зросла в 1,7 рази це є позитивним явищем і свідчить про покращення кредитоспроможності підприємства на звітний рік.

Капіталоозброєність праці також збільшилась в 2022 році на 291,7 тис.грн., що свідчить про покращення забезпеченості кожного працівника підприємства капіталом. Досліджуване підприємство є малим і має невелику кількість працівників проте на звітний рік вона зросла на одну особу. ТОВ «Кристал-2008» в 2022 році змогло отримати чистого доходу від продажу продукції в 1,9 рази більше ніж у 2020 році та в 1,5 рази більше ніж в 2021 році. Таке явище свідчить про якісно організований процес реалізації продукції, котрим займається безпосередньо директор підприємства. Завдяки даному процесу ТОВ «Кристал-2008» вдалося у звітному році збільшити вартість чистого прибутку в 24 рази, що є дуже якісним показником і свідчить про досягнення основної мети діяльності досліджуваного підприємства – максимізації прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції. Коефіцієнтний аналіз свідчить про досить ефективне

використання основних засобів на досліджуваному підприємстві. Прибутковість підприємства стабільно зростає, що свідчить про позитивну динаміку його розвитку.

Рівень рентабельності продажу збільшився на 9 %, що є гарним показником враховуючи складні часи функціонування сільського господарства наразі в нашій країні. В цілому функціонування ТОВ «Кристал-2008» має досить правильний вектор розвитку про це свідчать позитивні результати проведеного аналізу його діяльності, активами розпоряджається раціонально, що забезпечує якісне їх використання.

Проведений нами аналіз практичних аспектів дає нам можливість для досліджуваного нами підприємства запропонувати методику проведення аналізу основних засобів. Даний алгоритм проведення аналізу потрібно використовувати хоча б раз на рік після формування фінансової звітності підприємства, котра виступає одним із основних джерел інформації по досліджуваному нами питанню.

Враховуючи, що підприємство маленьке проводити даний аналіз ми рекомендуємо бухгалтеру, але за певної мотивації його матеріальної чи моральної на розгляд директора підприємства відповідно до можливостей. Пропонувати залучення до штату нового працівника на сьогодні в такий важкий для країни час вважаємо не доцільним, бо це і для підприємства зайві фінансові витрати та зобов'язання.

Процес аудиту основних засобів є функцією контролю в системі управління підприємством. Враховуючи, що зазвичай досить значущу частку активів підприємство відводить на основні засоби, потреба у їх перевірці від початкової стадії до кінцевої їхнього життєвого циклу є дуже актуальною. Тому розвиток і модифікація аудиту основних засобів в умовах непростого сьогодення для нашої країни є вкрай важливими.

Проведене дослідження показало, що у нашій країні в цілому система аудиту має активний розвиток і користується популярністю серед великих та середніх підприємств. Проте малі та мікро підприємства не часто проводять

даний захід.

Методологія аудиту основних засобів наразі є традиційною у своєму формуванні та використанні. Основними методами при проведенні аудиту основних засобів є:

- органолептичні;
- аналітичні (розрахункові);
- документальні.

Практичні аспекти аудиту основних засобів нами було розглянуто на базі досліджуваного підприємства ТОВ «Кристал – 2008». Досліджуване підприємство не є винятком в структурі активів основні засоби займають більше сорока відсотків, тому їх аудит є доречним для підприємства. На ТОВ «Кристал – 2008» аудит ОЗ раніше не проводився жодного разу. Основним інструментом контролю за операціями із основними засобами була інвентаризація. Нами було проведено проектний зовнішній аудит основних засобів на ТОВ «Кристал – 2008». Розроблено план та програму аудиту, основні аудиторські документи для даного процесу, що дозволило провести аудит та сформувавши позитивний аудиторський висновок. Під час аудиту було виявлено розбіжність у веденні обліку основних засобів на 100 грн, проте це є помилкою бухгалтера котрий через перевтому не помітив цього. В цілому облік ведення основних засобів на ТОВ «Кристал – 2008» відповідає вимогам чинного законодавства.

Для покращення обліку основних засобів та системи управління ними пропонуємо проводити на ТОВ «Кристал – 2008» щорічний внутрішній аудит основних засобів. Проводити його може головний бухгалтер із використанням запропонованої нами програми внутрішнього аудиту. Така контрольна міра дозволить покращити управлінські напрямки в системі бухгалтерського обліку підприємства в цілому, адже наявність основних засобів та економічно ефективного їх використання є запорукою платоспроможності підприємства.

Сучасна система аудиту основних засобів має за основу традиційну

систему його проведення, але враховуючи постійні нестабільні умови існування нашої країни наразі є доцільним використовувати системи ІТ-технологій у проведенні аудиту. Такі підходи дозволять знизити фінансові та трудові ресурси підприємства при цьому не зменшуючи ефективність самого аудиту основних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
6. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014
9. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text
10. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016 - 2017 років. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-audit>
11. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи міжнародні стандарти незалежності): видання 2018 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/kodex_et.pdf

12. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

13. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб / за заг.ред. І. В. Сіменко, Т. Д. Косової. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.

14. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій : навч. посіб /за заг.ред. К. Ковальчук. . Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 328 с.

15. Артюх О.В., Бондар Г.В. Необоротні матеріальні активи: методичні аспекти аудиторської перевірки. *Вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. Вип. 4. С. 259-260.

16. Белозерцев В.С. Методологічні аспекти оцінки основних засобів за міжнародними стандартами. Глобальні та національні проблеми економіки : електрон. наук. вид. 2017. Випуск 20. С. 240–244.

17. Блага Н. В. Управління проєктами : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 152 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3870>

18. Бондар О. Проблеми визнання основних засобів у бухгалтерському і податковому обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 4. с. 23–27.

19. Будько О.В., Корнієнко О.В. Аудит фінансових результатів: організаційні та методичні засади проведення. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2022. № 1 (4). С. 79 – 87.

20. Бурлан С.А., Руденко Н.О. Організація і методика аудиту: навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.

21. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах: підручник. 3-тє вид., перероб. та допов / В. Я. Плаксієнко, Т. Г. Камінська, Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. І. Гордієнко, О. В. Ільчак, О. С. Ткаченко, О.

- В. Чернецька / За ред. В.Я. Плаксієнка. Київ: Вид-во «SBA Print», 2022. 508 с.
22. Візіренко С.В. Удосконалення методики аудиту фінансових результатів діяльності підприємства та його фінансового стану. Управління змінами та інновації. 2021. №1. С.18-22.
23. Гільорме Т.В. Методичні аспекти організації обліку основних засобів на промисловому підприємстві. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 18. С. 515-520.
24. Гільорме Т.В. Удосконалення організації обліку основних засобів на промисловому підприємстві. Економіка. Фінанси. Право. 2017. №11. С. 11-13.
25. Гоголь М.М. Сучасний стан та тенденції розвитку бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 39. С. 36 – 40.
26. Гоголь М.М. Управлінські аспекти організації обліку та формування звітності в умовах дії міжнародних стандартів. *Інфраструктура ринку. Електронний науково-практичний журнал*. Випуск 46. 2020. С. 101-106.
27. Гоголь М.М., Масіна Л.О. Теоретичні та методологічні аспекти цифровізації бухгалтерського обліку. *Наукові інновації та передові технології*. № 7(9), 2022. С. 135 – 148.
28. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: практ. посіб. Київ: Лібра. 2016. 840 с.
29. Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Мізік Ю.І., Конопліна О.О. Аудит: методика і організація : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
30. Демиденко С. Л. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб Черкаси : ЧДТУ, 2020. 199 с.
31. Димова Г., Ларченко О. Розробка комп'ютерної програми розв'язання задач мережевої оптимізації // Репозитарій ХДАЕУ. 2020.
32. Єршова Н. Ю. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум /

Єршова Н. Ю., Портна О. В. Львів. Магнолія, 2019. 345 с.

33. Жук В., Замлінський В., Дяченко О. Роль бухгалтерського обліку у становленні економічної науки. Вісник Хмельницького національного університету. 2023. №3. С. 29-33.

34. Задніпровський О.Г. , Мартинів І.К. Оцінка основних засобів в бухгалтерському обліку: засади поліваріантності. *Національна економіка. Ітелект XXI*. 2019. №3. С. 56-60.

35. Здір В.А., Діордіца О.В. Достовірна інформація в організації обліку основних засобів і шляхи її забезпечення. Наука й економіка. 2018. №4 (48). С.48-53.

36. Іванюшко Р. В. Основні напрямки аналізу основних засобів. Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія». 2019. С. 240–242.

37. Іщенко Я.П., Подолянчук О.А., Коваль Н.І. Фінансовий облік 1: підручник. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В, 2020. 496 с.

38. Карченкова О.Л., Шендригоренко М.Т. Типові помилки в обліку фінансових результатів підприємства: виявлення і запобігання. Економіка та суспільство. 2018. №14. С.912-915.

39. Кафка С. М. Облік надходження необоротних активів та формування їх первісної вартості. *Ефективна економіка*. 2017. № 4. Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5549/>.

40. Кіндрацька Г. І., Загородній А. Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 156 с.

41. Ковальчук Т.М., Никифорок І.І. Облік і аудит: навчальний посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 520 с.

42. Кононова І. В. Особливості обліку та аудиту основних засобів згідно з міжнародними стандартами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Випуск 6 (2). С. 19–23.

43. Кравченко О.В., Селезньова О.В. Стан розвитку обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах та напрямки їх удосконалення. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2022. №2.

44. Крот Ю.М., Майданюк В.В. Інформаційне забезпечення та організаційно-методична побудова процесу аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. №6 (74). С.112-117.

45. Курило Г.М. Актуальність удосконалення механізму ведення обліку основних засобів на шляху інтегрування у міжнародній системі обліку URL : http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_kurilo.doc.htm

46. Лахтіонова Л. А., Лазарева Г. Р., Черенкова А. В., Васильчук В.В. Сучасні вимоги до бухгалтера в умовах війни. Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти. 2023. №1. С. 261-281.

47. Луцький Є. В. Вплив переоцінки основних засобів на показники ефективності використання основних засобів (на підставі підприємств, що належать до сфери управління державного концерну «укроборонпром»). *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. С. 126–133.

48. Любий І. І. Підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства. 2018. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/27374/1/%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%B8%D0%B9.pdf>

49. Максименко І. Я. Особливості визнання в бухгалтерському та податковому обліку об'єктів основних засобів в управлінні діяльністю підприємства. *Агросвіт*. 2019. №19. С. 47–51.

50. Мішура В. Б. Еволюція поняття, класифікація та економічна сутність основних засобів. *Науковий вісник. ДГМА*. 2017. С. 148–154.

51. Облік МШП від придбання до списання. *Дебет-Кредит*. № 29. 2022. URL: <https://online.dtkr.ua/2022/29/71824>

52. Облік, аудит і оподаткування: бакалаврський курс. Частина 1: Навчальний посібник для студентів спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» / Колектив авторів. За ред. проф. Мардус Н. Ю. Харків : НТУ «ХП», 2022. 523 с.

53. Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т. Аудит: Навч. посібник. Вид. 4-те, перероб. і допов. Київ: Алерта, 2020. 852 с.

54. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит») / Гоголь М.М., С.С. Стоянова-Коваль, І.О. Крюкова, Н.С. Морозюк. Одеса.: 2016. 241с.

55. Особливості організації внутрішнього контролю на аграрному підприємстві URL: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/1195/1/Ksenzhyk.pdf>

56. Первинний облік у сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. / за ред. В. Я. Плаксієнко. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 440 с.

57. Полінкевич О. М., Волинець І. Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 336 с.

58. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Методика аудиту операцій з виробничими запасами. URL: dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/1068/1/19.pdf

59. Руденко О. В., Кондратюк О. М. Облік основних засобів за МСФЗ в умовах національної системи оподаткування. *Ефективна економіка*. 2018. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6108>

60. Рябчук О.Г., Корнійчук О.О. Проблеми та напрями вдосконалення аудиту операцій з основними засобами суб'єкта господарювання. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 2(19). 2019. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/19_2019/59.pdf

61. Савельєва Г.Ю. Основні засоби: проблеми сучасного обліку. *Держава та регіони. Науково-практичний журнал. Серія: Економіка та підприємництво*. 2022. №4. С.241-245.

62. Садовська І. Б., Нагірська К.Є. Облік і оподаткування в управлінні проєктами: навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 181 с.
63. Скращук Л.В., Брехова К.В. Інформаційні системи та технології в обліку й аудиті : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2022. 64 с.
64. Слущкий Є.В. Використання електронних майданчиків для оцінки основних засобів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Херсон: ХДУ, 2018. Вип. 29. С. 184–190.
65. Слущкий Є.В. Використання таксономічного ілюстратора під час висвітлення в примітках до фінансової звітності інформації про основні засоби. *Norwegian Journal of development of the International Science*. Oslo: 2019. №28/2019 VOL 2. С. 35–42.
66. Слущкий Є.В. Розробка розпорядчого документу облікової політики галузевого рівня управління в частині основних засобів. Реформування обліково-контрольної системи підприємств України за міжнародними стандартами : монографія / за ред. Н.О. Лоханової. Харків: «Діса плюс», 2018. С. 39-58.
67. Степаненко О.І., Чернищенко Я.Г. Альтернативні підходи в документуванні облікової інформації про об'єкти основних засобів підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 5. 2015. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/5_2015ua/35.pdf
68. Ткаченко, Л. Особливості оцінки основних засобів: історія і сучасність. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 10. С. 11-19
69. Шарманська В. М. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання. *Молодий вчений*. 2018. С. 550–552.
70. Шинкаренко Д.В., Беренда Н.І. Особливості аудиту та аналізу фінансових результатів. *Причорноморські економічні студії*. 2017. №16. С.181-185.

71. Шот, А., Підручняк, К. Організація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах у сучасних умовах. Молодий вчений. 2022. №12 (112), С. 129-133.

72. Ямборко, Г. Бухгалтерська амортизація основних засобів: обираємо метод та обліковуємо. *Все про бухгалтерський облік*. 2016. № 31. С.21-27.

73. Ясков А.О. Економічний аспект обліку у аграрних підприємствах південного регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 8. С. 309-315.

Додатки